

NEPŪNIK

Sfredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Állampolgársági revízió —

A mi igazolásunk!

Az állampolgársági revízió Romániában nagyjából lezajlott. Vagyis szabatosabban: az iratok beadásának ideje lejárt, most már a független bíróságé az utolsó szó. Mielőtt még tovább elmélkednénk arról, hogy mi lesz, mindekelőtt leszögezzük, hogy feltétlenül bizunk a bíróság függetlenségében és kétségtelen igazságosságában. Ez megnyugtató és azok, akiknek iratai rendben kerülnek az igazság hirdetői elé, azok el is nyerik majd állampolgárságukat.

Amikor ezt fentebb megállapítjuk, azt kell azonban egyidejűleg konstatálnunk, hogy sokan nem tudták beadni állampolgárságukat igazoló okmányait és ennek a ténynek kétféle szomorú oka volt. Az egyik ok: nem volt pénzük és fizikailag nem állott módjukban, hogy a szükséges iratokat megszerezzék. A másik ok: a közigazgatási hatóságok minden jóakarata (mert a legtöbb helyen meg volt a jóakarata) dacára, fizikailag nem volt idejük az egyes hatósági közegeknek arra, hogy minden kérelmet teljesítsenek. Minden kétségen felüláll, hogy egy két-három hónapos meghosszabbítás a romániai zsidóság számára rendkívül fontos volna és talán sikerülni is fog még megszerezni. De ez csak „talán”. Ha azonban az ügy végleg lezárt, akkor el lehetünk készülvén arra, hogy lesznek olyan hangok, amelyek hangosan hirdetni fogják, hogy sok zsidó „beszivárgott”, mert hiszen, ime itt a bizonyíték, hogy nem tudták állampolgársági jogukat igazolni. Holott ez nem egészen így van, mert sokan vannak olyanok, akiknek minden joguk meg van arra, hogy állampolgárok legyenek, de az említett okok miatt nem tudták beadni a szükséges iratokat.

Ezrével fekszenek a kérvények a közigazgatási hatóságok előtt, amelyeket az idő rövidségére való tekintettel már nem tudtak elintézni. Mi lesz hát azokkal, akiknek meglehetne minden okmányuk, de önhibájukon kívül még sem jutottak birtokába a szükséges iratoknak? Olyan kérdés ez, amelyre feltétlenül kielégítő megoldást kell találni a közigazgatási fórumok.

A zsidóság az állampolgársági törvényt bölcs higgadtsággal és komolysággal fogadta és nagyjából — ezt megállapíthatjuk — eléget tett a rendelkezésnek. A romániai zsidóság zöme ezentel remélhetőleg leveheti napirendről ezt a kérdést, mert bizonyítottan jogszerinti állampolgárságát.

Remélhetjük azt is, hogy a jelenlegi kormány az eddig tanúsított páratlan eréllyel nem fogja túrni azt sem, hogy bizonyos szubverzív erők újra megkezdhessék munkájukat a zsidóság ellen. Ez a világszerte csaknem mindenütt életprogrammá kijegecesedett „világnézet” hívei most hallgatnak és reméljük, hogy hangjukat nem fogjuk többé hallani. Az állampolgársági revízió kérdése örökre le kell terülnön a napirendről és a fejlődés vonalá-

ba az tartozna, ha országunkban soha többé nem ütne fel fejét a meg nem értés és ha az átkos politika nem mételyezné meg a román népnek minden jóra, szépre hajlamos egyéniségét.

Kétségtelenül önuralomra és mérsékletre van szükség, amikor arról jön a hír, hogy Németországban beteg zsidókon sem szabad, hogy árja orvos segítsen. Annyira elfajult a gyűlölet, hogy a dzsungelben divó vadállatok között is természetes egymás segítése, baj esetén, az emberek között nem talál megértésre. A sebzett tigrist segíti a másik, de a beteg zsidót nem, az árja „kulturember”.

A másik országban meg erőszakkal veszik ki a szerény falatot a zsidó szájából, a

harmadikban csecsemőket és aggodat dobnak ki éjnek idején, hogy éhen felforduljanak. A negyedikben újra a zsidó az üldözött vad, mindenhol, mintha nadragulyát ettek volna a józanok is, minden a zsidók ellen fogott össze.

Ezért kétszeresen legyünk hálásak a sorsnak, hogy mi, romániai zsidók a viszonylagos nyugalom idejét éljük, dolgozhatunk az ország javára és a magunk kenyeréért és csak annyit állapítunk meg több ezer éves történelmünk tapasztalatai nyomán, hogy azok a népek, amelyek körében a zsidók nyugodtan élhettek, mindég a fejlődés vonalán haladtak előre. Amelyek pedig gyűlölettel elteltten fogták a zsidóságot, azok fölött meg kellett konduljon előbb-utóbb a lélekharang. Nem mi mondjuk, hanem a világ legnagyobb vallásának, a katolikusnak legfőbb egyházfejei, hogy az emberiség útja nem a gyűlölet, hanem a szeretet felé vezet és az ad erkölcsi alapot a további boldogulásra. A gyűlölet csak ideig-óráig lehet dinamikus hajtóerő, de sohasem a felfelévelés, hanem a romlás felé vezet.

Zsidóellenes tüntetések Egyiptomban

Kairó. — Arab ifjusági csoportok Alexandriában és Kairóban tüntetéseket rendeztek a zsidók ellen, amikor is azt kiáltották, hogy ki kell kergetni a zsidókat Egyiptomból és Palesztinából. Nahum effendi grandrabbi

interveniált azonnal az egyiptomi kormánynál és kérte, hogy járjon el erélyesen az agitátorok ellen, amire a miniszterelnök ígéretet is tett.

Szeptember havában zsidó világkongresszus lesz New-Yorkban

New-York. — A napokban Stephen S. Wise főrabbi elnökletével nagyfontosságú értekezlet folyt le New-Yorkban. A gyűlésen négyszázan vettek részt és a megbeszélés tárgya annak az általános világkongresszusnak előkészítése volt, amelyet ez év szeptember havára akarnak összehívni Amerikába. A kongresszusnak két főcélja lesz. Mindenekelőtt a zsidóság közötti ellentéteknek minden körülmények között való kiküszöbölése,

vagyis a zsidó egységfront megszilárdítása, másodsor az antiszemitizmus elleni küzdelem, amely ma életkérdése a világ zsidóságának, mert számos állam hivatalos aparátusával akar harcolni ellene. A világkongresszus iránt már 32 állam zsidósága jelentette be érdeklődését és arra lesz hivatott, hogy a kivándorlás és letelepedés problémáját világszerte egységesen oldja meg.

Kisebbségi kormánybiztosság Bucurestiben

Bucuresti. — A kultuszminisztérium mellett működött kisebbségi inspektorátust rendeltörvényvel áttették a miniszterelnökséghez. Kisebbségi kormánybiztosságnak fogják nevezni és hatáskörébe tartozik ellenőrizni, hogyan alkalmazza az állam keretében a törvényhozási és közigazgatási intézkedéseket a kisebbségekkel szemben. Az új kormánybiztosság be fog avatkozni, amikor szükségesnek tartja az egységes és pontos alkalmazását a jelen törvénynek. Végül tanulmányozni fogja azokat a kérdéseket, amelyeket az ország törvényhozása tenne fel a kisebbségekkel szemben és az illetékes hatóságok-

nak olyan megoldást javasolni, amiket általános érdekűnek fog tartani. A rendelet további szakaszaiban intézkedik arról, hogy az újonnan létesített kisebbségi kormánybiztosság véleményezést fog kérni azon intézkedések felől, amiket szükségesnek tartanak vallási és oktatási téren és általában minden az állam keretén belüli kisebbségek életét érintő kérdésben. A kormánybiztosság vezetésére a miniszterelnök javaslatára királyi kézirat útján, az ország egyik főméltósága kaphat megbízást. Valószínűleg bizonyos zsidó kérdések megoldása is ennek az új kormánybiztosságnak hatáskörébe fog tartozni.

Egy „gér-cedek“ a XX. században

Hogyan került egy római katolikus nagykereskedő București legrégibb zsidó iskolájának az élére?

București, május eleje

A bucurești gettó szívében húzódik meg a Jacob és Carolina Löbelről elnevezett zsidó elemi iskola. A főváros legrégibb zsidó iskolája ez, amelyet a múlt század nyolcvanas éveiben hozott létre egy derék zsidó kereskedő és felesége. Az ötletet dr Beck bucurești főrabbi adta nekik, aki nyugatról került a még félig-meddig török fennhatóság alá tartozó Havasalföld fővárosába. Többek között dr Beck főrabbi a magyarországi Pakson is élt és alighanem onnan hozta magával azt a gondolatot, hogy a polgáriásodó romániai zsidóságnak is ki kell építenie a maga iskolarendszerét. Ennek a gondolatnak sikerült megnyernie a tekintélyes Löbel-házaspárt és felépült Bucuresti első zsidó elemi iskolája, amelynek igazgatója maga dr. Beck volt. Az iskola miatt dr Beck azonban súlyos konfliktusba keveredett a híres Malbimmel, akinek végül is távoznia kellett Bucurestiből, mert az itteni zsidóság bizonyos tekintetben a Mendelssohn Mózes által elindított reformmozgalom híve volt és vallásosság tekintetében az is maradt mind a mai napig.

ISKOLA A GETTO GYERMEKEINEK

A Jacob és Carolina Löbelről elnevezett zsidó iskola természetesen a gettó gyermekeinek készült. A Văcărești, Dudești, Olteni, Mircea Vodă és egyéb uccák legsötétebb zuglakásaiba akart egy kis zsidó reményt, zsidó tudást vinni, ha már szabad, friss levegőt nem tudott vinni a gettó vézna, szűkmellű, sápadt emberpalántáinak. A zsidó nyomor legszivfacsaróbb áldozataiból kerültek ki a Jacob és Carolina Löbel-iskola növendékei, mivel hogy a módosabb zsidó szülők már akkor is inkább angol, francia, vagy német iskolákba adták a gyermekeiket, akárcsak ma.

Teltek-multak az évek. Bucuresti zsidó lakossága megnövekedett, új iskolák keletkeztek, felsőbbrangú tanintézeteket is létesítettek, de a Jacob és Carolina Löbelről elnevezett iskola megőrizte az elsőbbséggel járó tekintélyét és ma is dicsőségszámba megy, ha valaki azt állítja, hogy elemi osztályait ebben az iskolában végezte. Az iskola egykori tanítványai néhány évvel ezelőtt egyesületet alakítottak Cercul Löbelian név alatt, amelynek az a célkitűzése, hogy tagjainak képessége szerint nemcsak a közben megrokkant iskoláról, hanem annak növendékeiről is gondoskodjanak. Mert a Jacob és Carolina Löbel-féle iskola mintegy 300 növendékének 99 százaléka ma is utcai árusok, gyári munkások, nyomoruságos szabómesterek és gettóbéli luftegzisztenciák gyermekiből kerül ki, akik naponta talán ha egyszer látnak valami ételt és az új ruhát csak a konfekciós üzletek kirakataiból ismerik.

WISSOTZKY CAROL, AZ ISKOLA „APJA”

Ennek az iskolának az a nevezetessége, hogy az élén álló iskolaszék elnöke — egy keresztény ember. A neve Wissotzky Carol, foglalkozására nézve pamutfonal nagykereskedő. Közel hatvanéves, pátriárka megjelenésű uriember Wissotzky Carol, aki éveken át alelnöke volt a kereskedelmi és iparkamarának, vagyis tekintélyes tagja a fővárosi kereskedelmi és közéletének. És ez a fehérszakállu, szikár, mágnáskülsejű ember minden áldott nap, télen és nyáron, dermesztő hidegben és 40 fokos hőségben megjelenik a Jacob és Carolina Löbel-féle iskolában, bemegy dr. Beck, az iskolaalapító főrabbi fiának, az iskola mai igazgatójának az irodájába és megkérdezi, hogy mi kell, mire van szükség. Télviz idején maga kelt fel hajnaltól és

kiment az Oborra, hogy megvegye a báránybőröket, amelyekből meleg kucsmát készített a rongyos zsidó gyerekek részére. Ő volt az, aki addig futkosott a cipőgyárakhoz, amíg sikerült 140 gyermeket felruházni, akik talpnélküli cipőben jártak a legnagyobb tél idején. Szöveteket vásárolt és varratott fel, harisnyát szerzett, tankönyveket gyűjtött, tüzfáról gondoskodott, ingyen tejet szerzett a szegény iskolásgyermeknek és titokban még a szüleiknek is szokott segítséget juttatni.

AT KELL ÉPÍTENI A RÉGI ISKOLÁT

Abban az időben történt, amikor a Goga-Cuza kormány idején aggodalom ülte meg a főváros zsidóságát, hogy az iskola vezetősége közgyűlést hívott egybe. A közgyűlés összehívásának érdekes előzményei voltak. Még a múlt évben, helyesebben néhány évvel ezelőtt a Löbelianusok egyesülete elhatározta, hogy a rozoga és szűkké lett iskolaépületet átépíti és megnagyobbítja. A gettó és benne a szegénység hatalmasán megnőtt az idők folyamán és a régi, kis épület nem tudta befogadni mindazokat a gyermekeket, akik más iskolába nem mehetnek. Azonkívül az eddigi négy osztály helyett az iskolát hatosztályúvá bővítették ki. A modern oktatás követelményei jobb és bővebb felszerelést, új helyiséget tettek szükségessé. Az a veszély fenyegetett, hogy bezárják Bucuresti első zsidó elemi iskoláját, ha nem tesz eleget a tanügyi hatóságok előírásainak.

MILÁNÓBÓL JÖN A VARATLAN SEGÍTSÉG

Ezeknek a terveknek a megvalósításához azonban pénz kellett. Sok pénz. Százvezrek. Honnan? A hitközség abban az időben súlyos anyagi válságon ment keresztül a belső harcok következtében és még az alkalmazottait sem tudta fizetni. A Jacob és Carolina Löbel iskola lekes, becsületes és nagyon szegény tanítógárdája hónapokon keresztül nem kapta meg a fizetését, mert nem volt pénz. A tudós és erélyes dr Beck hiába harcolt, verekedett, erőszakoskodott, nem volt megoldás. És amikor már ugalátszott, hogy semmi remény az iskola megmentésére, vagyis az átalakításhoz szükséges pénz előteremtésére, jelentkezett Wissotzky Carol. Előadta, hogy van neki Milánóban egy igen kedves barátja és üzletfele: Carol Schapira. Úgy tudja, hogy Schapira maga is a Löbel-féle iskola növendéke volt, aki földhözragadt szabómester nyolcadik gyermekeként látta meg a napvilágot a Calea Moșilor egyik nyomortanyáján. Ez a Schapira most dúsgazdag ember Olaszországban, meg kellene próbálni, hátha ő adna pénzt az iskolának.

A tervet örömmel fogadták, annál is inkább, mert Wissotzky maga vállalkozott arra, hogy olaszországi útja alkalmával beszélni fog Schapirával. És tavaly tavasszal közel egymillió lej érkezett Milánóból és Jacob és Carolina Löbel iskoláját teljesen átépítették, berendezték, a gyermekeknek napközi otthont állítottak fel, ahol ételt, meleget, ruhát, tankönyvet kapnak. Az építkezési munkálatokat, a berendezést, a gyermekek ellátását maga Wissotzky irányította és ellenőrizte, miközben természetesen gyakran előfordult, hogy a saját zsebébe is be kellett nyulnia.

EGY KÜLÖNÖS KÖZGYŰLÉS

Amikor az iskola új épülete elkészült, a vezetőség közgyűlésre hívta össze a szülőket és a hitközség képviselőit, hogy ünnepélyes keretek között avassa fel a Schapira Ca-

rolról elnevezett nagytermet és egyben haláljának adjon kifejezést a fáradhatatlan, lelkes és áldozatkész Wissotzky Carrollal szemben. Az egybegyűlt gettó-szülők közül soha senki sem látta azelőtt Wissotzkyt, csak a nevét ismerte, mint az iskola és a gyermekek jövőjét. Képzelték az a viharos hála megnyilatkozás, amelyben a közgyűlés ezt az ősz, előkelő urat ünnepelte. Wissotzky könnyekkel a szemében állott fel és elhárította magát azokat az érdekeket, amelyeket szerzett a zsidó iskola körül. És beszédet mondott. Beszélt a zsidók elleni gyűlöletről, amely a Könyv népe ellen mindenütt tombol a világon. Lángoló szavakkal bélyegezte meg a gyűlölet vak rabszolgáit, akik a legképtelenebb hazug vádak alapján törnek egy szerencsétlen, de tehetséges, ősrégi nép ellen. Minden szava csupa tűz és szív volt. Az egyszerű toprongyos zsidó proletárok és asszonyok úgy hallgatták Wissotzky szavait, mint ahogy három ezer évvel ezelőtt Jeruzsálem népe hallgathatta a próféták ostorozásait...

És amikor a hallgatóság elragadtatása a tetőfokra hágott, felállott dr Beck, a főrabbi, az igazgató és elárulta, hogy ez a Carol Wissotzky, aki annyit tett a zsidó iskoláért, a zsidó gyermekért és a zsidó szülőért — régi lengyelországi származású római katolikus családból való, aki buzgó keresztény és amint maga mondotta, éppen ezért szíve mélyéből, lelke minden felháborodásával elítéli az antiszemitizmust...

A bejelentést halálos csend követte. A gettóban megnymorodott lelkeket szédület fogta el. Látszott az emberek arcán, hogy nem hiszik el, amit dr. Beck mondott. Olyan időben, amikor zsidó ember nem mert kimenni az utcára, amikor szegény és gazdag kétségbeesetten ostromolta a külföldi követéseket, hogy merre lehetne menni, akadjon egy keresztény ember, aki nyíltan melléje áll a legszerencsétlenebb nép legszerencsétlenebbjei mellé és becsületes lelkével, meleg emberi szívével legalább egy félrórára elfelejtesse velük, hogy üldözött vadak? ... Hihető ez?

ZSIDÓ ISKOLASZÉK — KERESZTÉNY ELNÖKKEL

Azután mégis megértették. Wissotzky Carol igazi keresztény, igazi ember, aki nem veti bele magát a tömegbe, amikor éppen a zsidóverés van divatban, hanem megőri emberi méltóságát és jellemességét: odaáll a gyenge és üldözött mellé, éppen amikor erre a lelki segítségére a legnagyobb szüksége van. Az egyszerű, tulnyomórészben irástudatlan, talán korgógyomru suszterek, bádógosok, napszámosok, teherhordó munkások megértették azt a örök emberi magasabbrendűséget, amely Wissotzky Carol gazdag, tekintélyes és katolikus fővárosi nagykereskedőt odasodorta a Jacob és Carolina Löbel falai közé. Megértette és a mély hála, az ujjongó emberszerűség-érzet robbant ki belőle. Valamiképpen meg akarta, meg kellett mutatni ennek a hatvanéves kemény embernek, hogy megértette, meg tudja becsülni a gesztusát. Mit adhatott volna ez a sok nincstelen proletár ennek a gazdag és tekintélyes urnak, aki mindezek tetejébe soha semmiféle elismerésre nem várt? Megválasztotta az iskolaszék elnökévé. Mert Wissotzky még azt sem volt hajlandó elfogadni, hogy az arcképét odahelyezzék jó barátja és az iskola jötevője, Carol Schapira arcképe mellé.

Így történt, hogy ma, 1938-ban, mialatt az antiszemitizmus özönvize egyre nagyobb országterületeket áraszt el Európában, a román főváros egyik legrégibb zsidó iskolájának élén egy keresztény katolikus áll. Wissotzky Carol ma is eljár minden reggel az iskolába, tovább közvetíti az adományokat Carol Schapira részéről és az iskolaszékben ott ül ugyanegy asztalnál a bucurești gettó szegény, rongyos, éhes, szerencsétlen zsidócskáival, akik úgy tekintenek rá, mint valami megmagyarázhatatlan csodára...

Diamant Elemér.

Blum bukása — zsidó tragédia volt

Jó néhány hete annak, hogy Léon Blum-ot leszavazta a szenátus. Talán már el is felejtették sokan, hogy mit akart Blum, mint a francia nemzet miniszterelnöke. A néprontó kormány vezére nagy idealizmusában, valóban azt akarta, hogy ne a „kétszáz család” uralkodjék Franciaországban, hanem valósuljanak meg a szociális reformok és a dolgozó millióknak szava legyen döntő az ország nagy kérdéseiben is, így pénzügyi téren is. Amikor Léon Blum először beszélt a parlamentben, mint új miniszterelnök — két esztendeje annak — akkor bámulatos lelkeséggel állottak mögötte. Ma pedig az a helyzet, hogy mint családótt, összetört ember lépett le a szenátusi szónoki emelvényről. Emlékezzünk, hogy utolsó szavai azok voltak: tudja jól, hogy a bizalmatlanság személynéke szól, de utódának megadják majd ugyanazt a felhatalmazást, amit tőle megtagadtak. És a szenátorok igent kiáltottak felé. S valóban: Daladier megkapta a felhatalmazást.

Nem mi mondjuk, hanem a „Candide” című nagy hetilap írja, hogy Blum zsidó volta miatt bukott meg. A franciák tul okosak ahhoz, hogy valami jelszóval félre lehessen őket vezetni. De viszont tudnak antiszemiták lenni minden ideológia nélkül is. Általános vélemény, hogy Dreyfuss óta nem volt olyan hangulat Franciaországban, mint most. A különbség csak az, hogy Dreyfuss kapitány nem volt szimpatikus és végeredményben szürke katonatiszt, viszont Blum vezér volt, akinek hozni kellett valamit. Hozott is, de elgáncsolták, mert zsidónak tartották. Amikor először volt miniszterelnök, akkor is elment hozzá egy zsidó deleáció és kérte, hogy ne fogadja el a pozíciót. Másodszor is jártak nála. És akkor azt mondotta, hogy mint francia miniszterelnök tehet szívességet és szolgálatot a zsidóknak is. Lehet vitatkozni azon, hogy valóban szolgálat-e, amit permierségével tett, mert utána érezni lehet a tömeghangulaton, hogy Blum miatt animozitás uralkodik a zsidókkal szemben. Valami csodálatos az, hogy

Vidéki képviselők:

Timişoara: Káldory Marcel, Str. Paris 5.
 Oradea: London Armin, Str. Millierand 9.
 Cluj: Körösy Tibor, Str. N. Iorga 19.
 Arad: B. Schlikka, Str. Eminescu 30.
 Braşov: Deutsch Zsigmond, Str. Sft. Ion 2.

Daladier-nak megadták azt, amit a zsidó Blumtól megtagadtak. A „Candide” azt is írja, hogy Blum szomorú tekintetével, hosszú lábival, beszédmodorával, irodalmi beállítottságával csak kihívta maga ellen a tőkés társadalom ellenszenvét és nemcsak maga ellen, hanem a zsidósággal szemben is. Stürmer sem kellene szégyelje magát ama cikk miatt, amit ez a jobboldali, de nem antiszemita ujság írt Blumról.

Valami keserű utóíze maradt a zsidó miniszterelnök kormányzásának. Ez a keserű iz még érződni fog a francia közéletben és a francia zsidók jövőbeli sorsának kialakulásában. Értsük meg: a népek, lett legyen az német, magyar, vagy francia, nem akarják, hogy mi tanítsuk őket, hogy mi jobb sorsot biztosítsunk nekik. Ugyanaz a munkás, akinek sorsáért Blum a barrikádokon is meghalt volna (s talán néha fordítva is), ha jön majd a jólszervezett (ahogy jött is!) tőkésektől kiindult ellenpropaganda, akkor felejt mindent és pereat-ot kiált arra az emberre, akinek egyetlen

len bűnét nem bocsájtotta meg a Francia szenátus, azt, hogy: zsidó!

Ma francia földön is a „zsidó marxizmus” ellen indul a harc és a zsidóság nagy fia, Léon Blum keserű szívvvel látja lassankint, hogy minden jóra és tökéletesre való törekvés megtörik azon, hogy — zsidónak született és annak is tartják — nemcsak la Roque ezredes, hanem még saját hívei is. A Blum „tragédiája” is tipikus zsidó sors, ami különféle variációkban Damokles kardként lebeg a zsidóság legnagyobbainak feje fölött...

Nemzetközi ing-elmélet

Harold L. Ickes, a washingtoni kormány belügyi államtitkára, igen érdekes elmefuttatást közölt a mai általánosan elterjedt „ing” divattal kapcsolatban. Egy nézett ki a háború alatt, mintha a hálóingek forradalmat rendeztek volna. Alöltözött polgárok furcsa elveket kezdtek vallani és azon mesterkedtek, hogy katolikusokat, zsidókat és négerket kirekesszenek a társadalomból. Emellett ezek a senkik bebeszéltek maguknak, hogy a „fajt védik” és társadalmi berendezkedésünket óvják. Ez volt a Ku Klux Klan, amelyet Amerika legyőzött. Amerika szabad és demokratikus maradt.

Ezzel szemben egész nemzetek öltöttek fel ingeket és úgy viselkednek, mint a Ku Klux Klan emberek. Ezeknek az „ing-népek”-nek hadjárata a civilizáció legnagyobb veszedelem, amióta az emberiség körében a demokratikus elvek gyökeret vertek. Elsősorban

Fájdalmak? Megszabadul tőlük Togal úján
 rheumás és köszvényes bántalmaknál, hülésea betegségeknel, gripánál, ideg- és főfájásnál.
 Fontos: jól elviselhető - mindig hatásos!
 42, 14 és 3 tablettás csomagolásban.

Rabbi Klojnimosz sirjának hatalmas kőhalmaza

... Rabbi Klojnimosz, Jeruzsálem főrabbija volt, mintegy másfél évszázad előtt. Hogy miért illették „Baál Hanész” („csoda embere”) jelzőjével, erről a következő legendás történet van feljegyezve:

Egy szombatra eső Erev Peszachkor történt. A rabbi hajnalhasadása előtt felkelt, hogy rendes szokása szerint a Nyugati Falnál fohászokdjék. A Szent helyre érve, ledobta saruit és fejét a Falhoz támasztva, ájtatos imába merült. E pillanatban lélekszakadva, riadt tekintettel rohant feléje a nagytemplom samesza. Egy pillanatig tépován megáll. Nem meri zavarni áhitatában a nemes rabbit. De a zsidókat fenyegető veszély mégis erőt vett rajta és sirástól elcsukló hangon megszólal:

— Rebbe! Szent városunk zsidósága életveszélyben forog! Az arabnegyedből nagy tömegekben tudnak a megvadult arabok a zsidónegyed felé, halált kiáltva a zsidóknak. Egy részük a nagytemplom kapuit döngeti. Vérfagyasztó hangon ordítják, hogy egyellenegy zsidó sem marad életben, ha nem szolgálják ki nekik a főrabbi urat!...

— Engem?! — kiált fel csodálkozó hangon a főrabbi. — Mit vétettem, hogy az én életemre törnek?

— Oh, szent rabbi, rettenetes dologgal vádolják! Nem is merem kiejteni azt a borzalmas szót!..

— Talán azzal vádolnak — szölt a rabbi pillanatnyi gondolkodás után, — hogy én öltem meg azt a fiút, akit az éjjel a templom ajtaja előtt halva találtak, mert még mindig abban az örületes tévhitben élnek, hogy peszachra nekünk vérré van szükségünk?

— Ugy van! Azzal vádolják! — felelte egész testében reszketve a templomszolga.

— Alávaló hazugság és rágalom az egész, — szölt erélyes hangon a főrabbi.

— Gyerünk! Én nem félek és bizom benne, hogy a Mindenható segítségével rövidesen ki fog derülni az igazság!

De még mielőtt elindult volna, a vadul ordító tömeg hömpölygő áradatként közeledett a Nyugati Falhoz. Mikor a rabbit megpillantották, sokan rárohantak, ütlegelték és maguk előtt tuszkolva vitték a bíróhoz.

Itt egy atlétaalakú fiatal arab, ki eddig is a lehangosabb volt, szentori hangon kiáltotta:

— Ime, itt van az az átkozott zsidó, aki szerencsétlen testvérünket meggyilkolta és vért vett!

— Halál reá! Akasztófára vele! — ordította a tömeg...

Nyílik az ajtó. Többen becipelik a meggyilkolt fiú tetemét és leteszik a bíró asztala elé. A tömeg

eszeveszetten ordít: Halál a gyilkossal! Vessen az egész fajtáját! A főrabbi sápadtan, de aránylag nyugodtan áll a bíró előtt. A bíró villámlo szemekkel méri végig a főrabbit és indulatosan szöli:

— Mit vétett neked ez az ifju, hogy vadállatias módon meggyilkoltad?...

A rabbi nyugodt, de határozott hangon válaszolt:

— Ég és föld a tanum, hogy én nem gyilkoltam meg. Gonosz emberek rágalma az egész!

Erre a vad tömeg éktelen lármába tör ki és vadul kiáltották:

— Nem igaz, hazudik! Ő, csakis ő a gyilkos! Akasztófára vele!

Az említett fiatal arab különösen igyekezett a bírót és a tömeget a rabbi ellen tüzelni. A bíró csendre intette a tömeget és a rabbihoz fordulva szöli:

— Be tudod-e bizonyítani ártatlanságodat?

— Igenis! A meggyilkolt maga fogja felfedni, ki a gyilkos! Kegyeskedjék nekem tintát, tollat és egy kis tiszta papírost adni!

A bíró nyomban teljesítette a rabbi kérését. Erre a rabbi reszkető kézzel vette a papírra a tilokzatos Szent Név betűit, miközben könnyei végig gördültek szomorú arcán. Oh, hogy ő kénytelen a szent szombatot megszegni! De hát lehet-e másképpen, mikor ezer meg ezer ember életéről van szó?

saját népüket nyomták el ezek a nemzetek és minden lehetőséget elvettek tőlük, hogy a személyes szabadságukat megvédjék. Közeledik az idő, amikor a világnak össze kell fogni, hogy mindazt a rosszat, amelyet a szorgalmas és derék zsidók ellen elkövettek, megszüntessék, mert hiszen ezáltal valamennyien fenyegetve vagyunk — írja az államtitkár. — Az „ing-népek” valamennyien azt vallják, hogy a kommunizmus ellen indították meg harcukat. Az idők tévedései azonban elmuldáltak: mi tudjuk már, hogy az „ing-népek” mit gondolnak, amikor a zsidók, demokraták, katolikusok és szocialisták ellen megkezdik a hadjáratot. Csak a maguk uralmát gondolják és keresztül akarják vinni a maguk elnyomási offenzíváját.

Futballozás és zsidózás

Több mint két évtizede páratlanul népszerű lett Közép- és Kelet Európában a futball, ez a klasszikus angol labdajáték. Izlés dolga, hogy tetszik-e mindenkinek ez a játék, vagy sem. Kétségtelen, hogy aki szereti a sportot, annak nyújt elég izgalmat és elég kombinatív lehetőséget. Olyan terep volt a zöld pálya, ahol nem volt felekezeti különbség, ahol zsidó és nemzsidó játékosok együtt rugták a labdát és a tribünökön egymás mellett szorongott a fajvédő és a pájézsos kis bocher. De ez az idő is a múlté. Ma már számos európai országban a nemzet színeit nem is képviselhetik zsidók, még ha jobban is értik a futballt, mint mások. Ezt azonban a túlzott nacionalizmus kontójára írjuk. Ha úgy érzik, hogy egyes nemzeti színeket nem képviselhetnek zsidók, az legyen az ő dolguk. Mi különben is régóta hirdetjük, hogy a zsidó ifjuság jobban jár minden tekintetben, ha saját színeiben, a Makkabi lobogója alatt hirdeti a testedzés fontosságát. Ez az, amit a játékosokra mondunk.

Sokkal szomorubb azonban az, ami a nézőtérén történik. A legtöbb városban már a nézőközösség is tagozódik. Illetőleg mi az, hogy „tagozódik”? Egyszerűen zsidózik. S hogy még nagyobb legyen a döbbenet: l'art pour l'art zsidóznak. Még a mérkőzés előtt ordítanak. Szidják a zsidókat, mint sportolókat, szidják mint közönséget. De ugyan minek taglalni? Ott is numerus nullust akarnak. Nézőtérén és gyepen egyaránt.

Erre pedig az a mi szerény megjegyzésünk, hogy zsidók ne járjanak futballmeccsre. Ne menjenek oda, ahol kilátás van zsidózásra. Akár törökül zsidóznak, akár a zulu-kafferek nyelvén. Elvégre a kenyérkereseti pályán tenni kell a zsidózást. Még az életnek azokon a megnyilvánulásain, ahol még

kell jelennünk, ha nem akarunk éhenhalni. De a sportpályákon minek tenni? Szembeszállni nem lehet, nem szabad és nem is érdemes. Csak egyet lehet tenni: nem elmenni. Otthon ülni és lemondani a futball gyönyörűségeiről is. Hiszen annyi szépségről kell lemondjunk, s ezek között — legalább szerintünk — nem első sorban áll a futball...

A nemzeti szocializmus és a tulvilági élet

Egyik németországi egyházmegye valamennyi templomában felolvasták gróf Gallen müncheni püspök pásztorlevelét, amelyben bevezetőjében megemlékszik a pápa koronázásának tizenhatodik évfordulójáról. Majd ezután a következőket mondja: Az utóbbi időkben többiben hangzott el nemzeti szocialista pártszónokok ajkáról az a kívánság, hogy az egyház csak a tulvilági élet gondjaira korlátozza tevékenységét és az e világ gondjait bizza a nemzeti szocialista államra. Az egyház nem teheti ezt, s különben is az új doktrína szerint a „német nép jelenében és jövőjében a kereszténységnek nincs többé jelentősége”.

Erről emlékezünk meg akkor is, amikor az ausztriai katolikusok jövőbeni szomorú sorsáról elméledtünk nemrégiben. Erzi ezt a szomorú sorsot a pápa is, hiszen hivatalos lapjában az „Osservatore Romano”-ban, kitarásra és hitre buzdítja osztrák híveit és ama reményének ad kifejezést, hogy megszorodott a német katolikusok száma, remélhetőleg helyzetük sem lesz rosszabb. Mi egy kissé, hogy ugymondjuk, pesszimistábbak vagyunk, mert mi nem hiszünk abban a toleranciában, amely Hitler kancellártól függ. Kétségtelen, hogy a kereszténység nem kedvence a nemzeti szocializmusnak, hiszen eddig is, ahol lehetett letörni igyekezett az egyházak hatalmát. Kell-e egyebet írjunk, mint Faulhaber bíboros számos összetűzéséről? Innitzer osztrák hercegérsek lojalitási nyilatkozatot tett. Kell tenni, de hogy mit érzett, azt talán soha senki nem fogja megtudni...

Egy dal érdekes sorsa

Néhány hete Londonban, Párisban, Newyorkban minden ember egy nagyon kedves dalt dudol. Zenekarok játszik, rádiók szórják az éterbe és minden énekes azt suttogja, ezt zengi. Nagyon érdekes története

Hiszen jól tudta, hogy nemcsak az ő, de a szent város egész zsidóságának az élete forog kockán. Már pedig tételes törvény intézkedik, hogy „piküach nefes dajche sabosz — éleveszély esete felment a sabosz megszégésének tilalma alól”.

A vad tömeg halálos csöndben, lélegzetvisszafojtva lesle, várta, mi fog történni?

A rabbi felállt, lassu léptekkel közeledett a halott felé és megrázó hangon ismételte háromszor:

— Lijsüoszchó kiviszi Hasém — segítségedet remélem Örökkévaló!

Ezzel a rabbi a halott szájára helyezte a titokzatos Szent Nebet tartalmazó papírszeletet.

A siri csendet egy vulkanikus erővel feltörő: Ah! kiáltás szakította meg. Mi történt? A halott megmozdult, felült és révedező tekintetét körülhordozta a megrendült tömeg között. Mintha keresne valakit!... A következő pillanatban felugrott és mint éhes oroszlán a zsákmányára, úgy vetette magát az atlétaalakú fiatal arabra, ki mint tudjuk, a lehangosabban követelte a rabbi halálát.

— Gyilkos, gyilkos! Te oltottad ki az én fiatal életemet! — ordította a halott a fiatal arabra...

Ezzel összeesett és újból halott volt...

A fiatal arab halálsápadtan, minden ízében reszkelve térdre borult és töredelmesen bevallotta, hogy ő ölte meg a fiút és a holttestet a templom

bejáratánál helyezte el, hogy azt a látszatot keltse, mintha a zsidók ölték volna meg.

A drámai fordulat hatása alatt a tömeg hangulata az igazi gyilkos ellen fordult és elementáris erővel követelték, hogy akasszák fel és szolgátságának elégtételt az ártatlanul meghurcolt főrabbinak. Pár perccel később a gyilkos a bíróság udvarán álló akasztófán szenvedte ki büntetését...

A meggyilkolt fiu szülei odamentek a rabbihoz és könyörögtek neki, hogy keltse újból életre egyetlen gyermeküket! De a rabbi kijelentette:

— A Mindenható, szorongatott népe kedvéért kivételesen megtette ezt a csodát, hogy napnál világosabban bebizonyítsa ártatlanságát. Egyébként azonban nekem nem áll módomban halottakat feltámasztani...

Ettől a naptól kezdve Rabbi Klojnimosz a vezeklésnek szentelte életét, amiért kénytelen volt a szent szombatot megszegni. Halála előtt pedig meghagyta, hogy száz éven át minden zsidó, aki a sirja előtt el fog haladni: követ dobjon a sirjára, mert a szombat megszegéséért: szkiló (megkövezés) jár. Így is történt.

A száz év már régen eltelt, de aki az Olajhegy délkeleti részén elhalad, most is láthatja azt a hatalmas kőhalmat, mely alatt Rabbi Klojnimosz Baal Hanész, örök álmát alussza.

Ha betegesen száraz, hámlik az ARCBORÉ, úgy használjon „STELLA” TULZSIROS ARCKENŐCSOT, ARCOLAJAT

kis tégely 30, nagy 60 lei.

Főlerakat:

DROGUERIA

„APOLLO”
Farkas István

Oradea, Reg. Ferdinand 7 bis
és „Corso” Parfumeria
Naponta postal szétküldés.

van ennek a nagy népszerűsége vergődött dálnak, ennek a kedves angol énekeknek, amely német szavakkal kezdődik, azzal, hogy: Bei mir bist Du schön...

1932-ben született ez a dal a newyorki Broadway-n. A librettot Salom Secunda szerzte, a szöveg Jacob Jacobs-tól. Egy newyorki jiddis színházban került színre, revü keretében, amelynek címe: „Ich würde wenn ich könnte”. Az egész dalért összesen 30 dollárt kaptak és ezzel lemondtak minden további jogról. Való igaz, hogy fogalmuk sem volt akkor arról, hogy ebből a kis dalból százezer dollárok fognak kikerülni. Három évre rá egy rádióénekes véletlenül megfelelő dalt keresett, amit előadhat és így bukkan rá erre a kis elfeledett szövegre és melódiára. Elkezdte énekelni és hihetetlen sikert aratott vele. Ma már Warners-ék hangosfilmet is készítenek róla. Csak gramofonlemez adtak el 75.000-et rövid idő alatt. Egyszerű kis szerelmi dal, de van benne valami, ami irappirozza az embereket.

A szerzők szegény zsidó fiúk, összesen harminc dollárt kaptak érte, ügylészik nem is tudtak róla. Egy szegény zsidó asszony folyton imádkozik a newyorki gettóban, hogy valamiképpen helyrehozzák azt a hibát, amit a szerzők elkövettek. Az egyik szerzőnek anyja ez a szegény zsidó asszony.

A szöveg maga nagyon egyszerű kis szerelmi dal. Egy kislányról szól, akit egy fiu szeret, de nem ismeri a nyelvet és csak anyanyelvén tudja megmondani a szíve érzését. De mindegy, mert a szeretet szavai egyformák és érthetőek, minden idiómában.

Különbén a szöveg a következő:

Bei mir bist Du schön —
please let me explain

Bei mir bist du schön —
means that yourre grand

I could say „Bella Bella” —
even say „Woonder-Bar”

Each language only helps me tell you how grand you are... I, ve tried to explain

Bei mir bist Du schön —
so kiss me and say you understand...

— Damaszkuszban sztrájkba léptek a kereskedők Palesztina felosztása elleni tiltakozásul (Damaszkusz). Az itteni kereskedők sztrájkba léptek szolidaritásképpen a palesztinai arabokkal, hogy ez uton tiltakozzanak Palesztina felosztására vonatkozó angol tervek ellen. A mozgalmat a diákság is támogatja, amely szintén sztrájkba lépett. Aleppóban és Hammanban rőpiratokon szólitották fel a lakosságot, bojkottálja a zsidó árukat. A sztrájkot az váltotta ki, hogy bizottság indult Palesztinába a felosztás módzatainak a helyszínén való tanulmányozására.

Szomorú idők emlékei ...

A spanyol inkvizíció királynőjének ötszázéves arany-szőnyege a dubrovniki zsinagóga tóraszekrényén

Királyasszonyok tudós orvosa, aki inkább elment, de hű maradt zsidóságához. — A raguzai-dubrovniki zsidók története. — A rabbi az egykori bölcsek tanácsában.

Valamikor a világháború előtti időkben, az Adriai tenger világhatalmak vetélkedésének tárgya volt. Két „barátságos” nagyhatalom állott ott, az egyik Olaszország volt, a másik: a monarchia. 1918-ban vége lett a vetélkedésnek. Az Adriai tengeren már nem volt más ur, csak az olasz. Fiume az övé lett és Trieszt is és ha ez az egykor hatalmas két világgikötő el is satnyult, az olasz imperialista kiélésnek elég lett téve. Kijutott ugyan a jugoszláv királyság is a legkékebb tengerre, de még nem jutott el a fejlődésnek arra a fokára, hogy tengeri igényei is legyenek. Kereskedelmi téren pedig nem zavarják egymás cirkulusait.

A jugoszláv hatalom mellett van azonban még egy ország a tenger partján. Egykor török tartomány volt, a legkövesebb, a legelhanyagoltabb, a legszomorubb perspektívájú. Amikor 1912-ben a balkán háború befejeződött, önálló királyság lett az albánok földje, amelyen egy német herceg uralkodott, Wied herceg. De ez is pünkösdi királyság volt, amelynek hamar vége lett. A nagy világegés után nem bántották az új országocskát, de vigyáztak az olasz imperializmus, hogy senki másnak ne legyen befolyása a kis ország felett, csak neki. Most teli van a világ-sajtó ezzel a kis országgal. Kivételesen nem azért, mert ott is volna zsidókérdés. Hála a Teremtőnek, ott nem igen vannak zsidók. Végre egy hely, ahol nincsenek s ezért nincs is zsidóüldözés. Másért lett aktuális: Zog király megnősült és egy magyar grófkisasszonyt vett feleségül. A világsajtó is foglalkozik vele, mert egy kissé kuriózum, hogy milyen hűhót csinálnak ebből a házasságból. Ciano gróf, az olasz külügyek intézője ott van Tiranában, mert hiszen nekik fontos, hogy ezen a földön teljes szupremáciájuk legyen. De bennünket nem érdekel ez a királyi frigy. Talán csak annyiban, hogy mennyivel több szimpátia áradna a zsidók felől Apponyi Geraldine felé, aki az új albán királyné, ha nem „zsidótörvényekkel” rontották volna le ezt a szimpátiát. De hagyjuk most a politikát, inkább sétáljunk a gyönyörű dalmát tengerparton, ahol a tenger és szárazföld ölelkezik csipkézett szépséges partokon, ahol a délceg szlávok izmos kezekkel vezetik a halászcsoznakokat, a sok modern Scilla és Charibdis között.

ARANNYAL HIMZETT SZÖNYEG A RAGUZAI ZSINAGÓGA TÓRASZEKRÉNYÉN

A népek országútja volt ez, amelyen az ókor majdnem minden népe megfordult. Óreg klastromok márványablái Árpádkori időről regélnek és tengerbe zuhant városok romjai a görög kulturához visznek vissza bennünket. Korintusi oszlopok romjai és a méteres pálmák alatt fekete fátylát viselő asszonyok sietnek ösvérháton és a karcsu minaret tetején elnyujtva imádkozik esténként még a müezzin. A Balkánnak, a Keletnek és a nyugati kulturának csodás keveréke ez a vidék.

Volt itt gettó régtől fogva. Sőt, ma is van. Keskeny és sötét, mint minden gettó. Akárcsak a kor, mely világrahozta és a mai kor, amely újra vissza akar szorítani bennün-

ket oda. Faragott termésköböl, vakolat nélküli összerakott házak sorakoznak egymás mellett és szaladnak föl a hegyre. Baloldalon áll egy emeletes épület. Kapuja zárva, semmiféle felirat nincsen rajta. Csak a figyelmes szemlélő veszi észre rajta, hogy az első emeleti ablak alatt, viharverten három héber szó van rajta: Boruch áto adonaj... A ház: a régi raguzai zsinagóga. Az építés idejét nem tudja senki. Csak annyi bizonyos, hogy 1408-ban már fennállott, mert ebben az évben megengedte a raguzai tanács, hogy a zsidók továbbra is ebben a templomban imádkozhassanak.

Ma Dubrovniknak hívják ezt a festői szép helyet.

Tizennégy zsidó család él most ebben a városban. Összesen nincs száznál több lélek. Legtöbbjük spanyol származású zsidó. Őseiket még a spanyol inkvizíció kergette széjjel, a világ minden tájára. A legenda szerint még a római impérium idején is éltek itt zsidók és lehetséges, hogy nem is olyan „legenda” ez. A pun háborúk után a föníciai telepek zsidó közösségekké alakultak át. Azt mondja az egyik zsidó, dubrovniki község „gabbeja”, Tonetino Emil, akit az újságíró meginterjuvált:

— Az apám, nagyapám is gabbek voltak, nálunk ez már családi tradíció.

Civilben nagy gyarmatáru üzlete van. Hatalmas kulcsokkal nyitja ki a kovácsolt vasból készült ládákat a templomban.

1667-ben rettentő erejű földrengés pusztított Raguzában. Április 7-ike volt, niszán havának 12-ik napja. Most is megünneplik a szomorú emlékű napot. Harminckilenc zsidó halt meg akkor, akinek nevei itt láthatók.

A GETTO CSODÁJA

Valami rendkívül érdekes emlék. Csak azok a zsidók haltak meg, akik a gettón kívül tartózkodtak. Az Isten kegyelme nem engedte elpusztulni a gettót. Sem a zsinagóga, sem a gettó házai nem sérültek meg. Ezért érthető azután, hogy míg Raguza városának minden régi okmánya elpusztult és műemlékei is, addig a zsidó emlékek majdnem hiánytalanul megvannak teljes épségben.

Megvannak a templomi ezüst és arany kegyeszerék. Tórákoronák és más tóradiszkek. Még spanyol eredetű a legtöbbje. Régi időkben is úgy volt, hogy minden előkelő családnak meg volt a maga Tórája. Ha a család kihalt, örökölte a zsinagóga.

A raguzai zsidóság legnagyobb kincse

Elsőrangú, csendes családi pensio

Braşovban

Springer-Tensio

Braşov, Str. Iorga No. 2. Telefon: 4-93

Hideg-meleg folyóvíz. Teljes komfort. Mérsékelt árak. Kifünő konyha. Kivánalra diétás koszt.

az a páratlanul szép kézimunkájú szőnyeg, amely kék bársonyból készült és piros bársonnyal szegett. Tíz kiló a sulya és az arany amivel hímézték, legalább öt kiló. Gyönyörű munka! Közepén hatalmas bílikom, amelyből arannyal kivert rózsák és fantasztikus virágok hajladoznak ki.

Ez a szőnyeg akkor hagyta el Spanyolországot, amikor Kolombus Kristóf felfedezte az új világrészt, Amerikát. 1492-öt irtak akoron...

Érdekes ennek a szőnyegnek a története. Tonetino, a „gabbe” úgy mondja, hogy neki volt egyik őse az az Ábrahám nevű spanyol zsidó, aki orvos volt Katholikus Izabella királynő házában. Amikor megjelent a kiúzési rendelet, a királynő maga kérte, hogy maradjon és térjen ki. Hajthatatlan volt. Mire a királynő levétette a szőnyeget a falról — ezt a szőnyeget — és azzal adta át, hogyha egyszer ősei visszatérnek Spanyolországba, majd hozzák magukkal ezt a szőnyeget. A párja itt maradt. (Ki tudja, hogy a véres Spanyolországban hova lett ennek a szőnyegnek a „párja”?)

MÉG NÉHÁNY RAGUZAI EMLÉK

Raguz a egykor köztársaság volt. A zsidókat megbecsülték és ők is sokban hozzájárultak Raguz felirágóztatásához. Minden raguzai patricius — zsidókkal bonyolította le üzletét. Volt egyszer egy rabbijuk: Rabbi Pardo-nak hívták, aki korának legnagyobb tudósa volt. Kippur napján ájtatoskodását végezte a templomban, amikor jött a város tanácsának követe, hogy fontos ügyben akarják kikérni tanácsát. Azt válaszolta, hogy amíg el nem jön az este, nem mehet. Diszes gyaloghintót küldtek érte estefelé és úgy viték fel a tanácsba. Amikor odaért, kérte, hogy engedjék meg előbb, hogy csak egy pohár vizet igyon és egy citrom levét szívhassa, mert több mint huszonnégy órája nem evett. Így is történt és éjféltre a bölcs utmutatások alapján megoldották a nagy raguzai problémát.

Ötszázéves zsidó emlék ez az Adriai tenger partján. A mécsesekben 1408 óta nem aludt ki a tűz. A Tóramutatók, aranyból és ezüsből készültek, már Toledóban és Sevilleben teljesítették hivatásukat. Ezek a zsidóság igazi utmutatói. Mindég csak egyre mutatnak: a Tóra szentséges parancsaira. Akár Hispánia ege izzik fölöttük, akár a tajtékos olasz-jugoszláv tengerpart sok vihárt látott kis sarka...

— LA GUARDIA ELNÖKJELÖLT LESZ. (Newyork). A demokrata párt Wichita Fallsban (Texas állam) tartott nagygyűlésén a kormányzó kijelentette, hogy a legközelebbi elnökválasztásokon is Guardia newyorki polgármester lesz a progresszív pártok jelöltje. Washingtoni jelentés szerint Roosevelt elnök levelet kapott 16 közismert üzletembertől, akik támogatást ígérnek neki programja megvalósításához.

— 42 ÉV ÓTA fennálló jól bevezetett butoráruháza, saját asztalosműhellyel, vidéki városban, egyedül álló saját házzal, vagy anélkül, nyugalomba vonulás miatt azonnal eladó. Az áru esetleg 2-3 részletben is fizethető. Cim a kiadóban.

A BIRÓ: Vádlott! Válaszoljon pontosan. Mit csinált reggel 7-8 és este 10-10½ óra között?
A VÁDLOTT: Hát mit csináltam volna? Fogat mostam a kiváló „PERLODONT” fogpasztával.
A BIRÓ: Alibit bizonyított. Én is így teszek.

Lássuk a szövetséges államok zsidóságát!

A jugoszláviai zsidóság multja és jelenje

Legutóbb irtunk a jugoszláviai zsidóság multjáról és jelenjéről. Ezzel kapcsolatosan írunk kell a régi Szerbia zsidóságáról. Arról a kicsi, de vitéz nép által kiküzdött országról, amely annyi háborút viselt és már-már úgy nézett ki, hogy más népek leigázása alól soha nem fog felszabadulni, amikor feltámadt poraiból és nagyobb lett, mint valaha. Érdekes mindenekelőtt megállapítani, hogy Szerbiában már a korai középkorban is laktak zsidók, ha nem is nagyobb számban, Bitolj, Ochrid, Stip, Struma és Pristina községekben már a középkor elején is megállapíthatóan voltak zsidó települések és még rabbinikus irodalom is. Belgrádban is létezett már régidők óta zsidó hitközség, amely más országok zsidósága révén állandóan növekedőben volt.

BELGRÁDI ZSIDÓK

A jugoszláviai fővárosban a XVI-ik században sok spanyoleredetű zsidó vándorolt be Salonikiból és Dubrovnikból. Így alakult ki a nagy szefárd hitközség, amely egyike a legjelentősebbeknek Európában. Ugyanakkor létesültek az úszkubi (most Skoplje), monasztiri, serajevói hitközségek. Mindezeknek a hitközségeknek szellemi centruma Saloniki volt. Belgrádban voltak rabbinikus tekintélyek, mint Juda Lerma, Szimcha Kohen és Josef Almosnino. Amikor ezek működtek Belgrádban, az egész zsidó világban ismerték Belgrádot, amely az akkori nagy török birodalom nagy zsidó centrumaival állandó kapcsolatot tartott fenn, így például a régi Budával is, de a nyugati zsidókkal is, így főleg a nyugati szefárd hitközségekkel, mint az amszterdami és a többivel.

Amikor Jenő herceg meghódította Belgrádot, akkor áskénáz hitközség is alakult. Az 1718-ban kötött poszerováci békekötésnél Belgrád ismét török uralom alá került és a hitközség szefárd ritus szerint működött tovább. Ez a béke megengedte a török alattvalóknak, hogy a habsburgi birodalomban is letelepedhetnek. Zimonyban (most Zemun, régebben Zemlin) nagy hitközség alakult. A legjelentősebb rabbijuk volt Selomo Haj Alkalay, aki a cionizmus előharcosa volt. Belgrádban külön városrészben laktak a zsidók. Ezt a városrészt „Na Jali-ji”-nek hívták, vagy „Djordjol”-nak és egy külön kereskedelmi korporációt képeztek, amelyben „Por los mercaderes judios” működtek. 1846-ban a sok háboru miatt megszüntették a kereskedelmi szabadságot, amelyet a zsidók addig élveztek és a vidéki helyeken való lakást megtiltották nekik. A nagyha-

talmak interveniáltak ebben az ügyben, de nem javult a helyzet, csak amikor önálló királyság lett a szerbek országa.

Most teljes jogegyenlőség uralkodik, amelynek alapjait az 1878-ban lefolyt berlini kongresszuson fektették le. A mai szerb, illetőleg jugoszláv államférfiak ebben a megértő szellemben dolgoznak. Belgrádban működik a hitközségek országos szervezete és egy rabbiszervezet is. 1837-ben létesült Belgrádban egy héberbetűs könyvnyomda, amely ellátta annak idején az egész Közéleletet imakönyvekkel. A zsidóság társadalmi állására jellemző, hogy a belgrádi áskénáz hitközség alelnöke dr. Friedrich Pops, egyideig alpolgármester volt a jugoszláv fővárosban. Tudjuk azt is, hogy például Nis kerületnek legfőbb tanfelügyelője is egy régebben Bihormegyéből elszármazott zsidóember. Zsidó képviselőt is küldött már a belgrádi zsidóság a szkupstinába, a szefárd hitközség alelnökét, Semarja de Majo-t.

HORVÁTORSZÁG ÉS SZLAVONIA

Horvátországban és Szlavóniában az 1729-ben hozott törvény értelmében tilos volt a zsidók letelepedése. Ez a 19-ik törvénycikk elég szigorú volt, de azért a XVIII-ik század közepétől már voltak egyes települések, főleg a polgári lakosságú Horvátországban, viszont az ugynevezett „katonai határon” a zsidók letelepedése lehetetlen volt és a céhek és városi tanácsok sokban ellenségesen néztek a zsidók letelepedését. A legrégebb hitközség ezen a területen a Varasdin-i. Itt először 1777-ben telepedtek zsidók. 1793-ban a városi kastély tornyában kaptak egy szobát, ahol istentiszteleteiket elvégezheték. Ezután létesült a zágrábi hitközség, a karlováci, a naszói, vukovári, virovicai, eszéki és pozsegi hitközségek. A legtöbb zsidó ekkortájt Magyarországból jött. A horvát nyelv mindinkább ismert lett a zsidók előtt. A zágrábi hitközség főabbija 1867-től 1925-ig dr. Hosea Jakobi volt, akinek utóda dr. Gavro Schwarzcz.

1906-ban a horvát savor (országgyűlés) elfogadta a zsidó vallás egyenjogúsítására és szabad gyakorlására vonatkozó törvényt, amely még most is érvényben van. Nagy fellendülés volt tapasztalható akkor a horvátországi zsidók érzelmi kapcsolataiban, amikor a cionizmus tért hódított. Csaknem az egész zsidó ifjúság cionista lett. A cionizmus élén a régi szerb királyságban dr. Izsák Alkalay

grand-rabbi áll, míg a horvát területen dr. Alexan-der Licht.

Érdekes számadatokat lehet találni abban a statisztikában, amely az 1921-ben lefolytatott népszámlálás adataiból ered. 12 millió lakosból mindössze 70.000 a zsidó. Ebből Szerbiában lakik 14.000, Montenegróban 17, Boszniában 15.000, Dalmáciában 322, Horvátországban és Szlavóniában 22.000 és a Vajdaságban (volt Magyarország) 20.000. Összesen 110 hitközség működik az országban, de ebből 50 olyan kicsi, hogy alig 20-30 tagja van. A zsidók háromnegyed része áskénáz, negyedrésze szefárd. A régi Vajdaságban élő zsidóságról külön kell majd írjunk, hogyan élnek, miképpen helyezkedtek el az új impérium alatt és milyen utat jártak meg a legutóbbi husz esztendőben?

Erről majd legközelebb.

„Román - Nyelvtanfolyam” Gál Zoltántól

Gál Zoltán új könyve elérte a siker első komoly fázisát: az első kiadás pár hét leforgása alatt elfogyott és néhány napon belül megjelenik a második kiadás. Ez a páratlan közönségsiker egyben a könyv nivójának is a fokmérője. Előttünk fekszik a Román nyelvtanfolyam, lapozgatjuk a könyvet, melynek segítségével könnyen és rövid idő alatt el lehet sajátítani a román nyelvet és feltesszük magunkban a kérdést: vajon mi a könyv sikerének a titka? A szerző pillanatig sem áltatja az embert, megmondja nyíltan: a nyelvtanulás munka s nem szórakozás, s a munkát csak megkönnyíteni lehet. Ezt a könnyítést a rendszer nyújtja. Gál Zoltán egy évtized leforgása alatt ezer meg ezer embert tanított meg a román nyelvre, mestere a román nyelvpedagógiának, ismeri azokat a nehézségeket, amelyekkel a magyar ajku embernek meg kell küzdenie, amikor idegen nyelvet tanul, s ezeken a nehézségeken igyekszik tanítványát átsegíteni. Már az első fejezetnek áttekintése után az embernek az az érzése, hogy a szerző uralja a témát, kezében tartja az egész nyelvkincset és akaratára szerint bánik el vele. Keresi a legkisebb ellenállást, azt a részt, melyen keresztül az ő tanítványa behatolhat a román nyelv birodalmába, erre a célra használja fel fölüeny nyelvtudását és gazdag pedagógiai nyelvtapasztalatait.

A Gál-féle Román Nyelvtanfolyam teljesen új alapokra fektett módszer. Benne a hangsúly és néma betűk speciális módon meg vannak jelölve. A könyv 3000 olyan szót tartalmaz, amelyek a mindennapi használatban nélkülözhetetlenek. A tankönyv ára: füzve 120, egész vászonban kötve 150 lei. Megrendelhető a szerzőnél, Gál Zoltán, Oradea, Bul. Reg. Ferdinand 17. Tel. aut. 1505).

Mindenütfi kérje a
„FLORA”
márkájú
kalapot,
mert az szép és tartós!
Gyári lerakat:
Heller & Deutsch
Oradea, Nicolae Iorga 25.

— GEMORA, TAJSZFESZ, Chimis-Rasi, esetleg ivri tanítását kitünő módszer szerint vállalom iskolában, vagy privat helyeken. Cimeket a kiadóba kérek.

— Oradeán közvetlen a szénapiac mellett építés alatt levő ház üzlettel, 2 szoba, mellékhelyiséggel olcsón és sürgősen eladó. Ugyanott házépités céljaira parcellák jutányos árban. Kedvező fizetési feltételek. Cím a kiadóban.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu 8
Telefon: 2440

„Népek” cikkeinek utánnomását csakis a forrás
megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5698

Péntek: Ijjar 5, május 6.

Szombat: Ijjar 6, május 7. 2. : פרק

Heti szidra: קדושים

Heti haftora: הלא כנני

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.22

gyertyagyújtás 7.32

Istentisztelet kezdete 7.44

Szombat befejezése 8.38

Szefirah...

Hétszer hét napot kell számolnunk a szabadságünnepeink második napjától, egészen a Tóraadás ünnepéig. Ezen a napon kezdődik az Omer, vagy másképpen a „szefirah” számlálás. Negyvenkilenc napot számlál a zsidóság, az ötvenedik nap: a Sevuot, amikor a Szentírás adásának napja virradt a zsidóságra. E hét hét alatt nem rendez a zsidóság örömnepet, mert Rabbi Akiba tanítványai között pestis dühöngött, csak a 33-ik napon tartunk egy kis ünnepet, annak emlékére, hogy ezen a napon a járvány megszünt.

Oka ennek a járványnak az volt a Talmud szerint, hogy a tudomány fiai irigyek voltak egymásra és ezért következett rájuk a csapás. Sajnos, be kell valljuk, napjainkban is sokszor találkozunk egymásközötti irigységgel és rosszakarattal, tudós és tudatlan emberek között is és ha nem is régi pestisjárvánnyal, de modern csapásokkal érezteti az Örökkévaló, hogy nem szívesen veszi, sőt rosszalja, ha a tudás emberei, akik tudják, mi a Tan és melyek az előírások, acsarkodnak egymás ellen.

1096-ban, a keresztes hadjáratok alatt újabb csapás zúdult az akkori zsidóságra. Újra pusztították a zsidókat, pokoli szenvedés volt osztályrészük. Gyásznapiok ezek, szakállt hagynak a vallásosabb zsidók, hogy nem örömnapiok virradtak reánk.

Örömnapiok? Sajnos, öröm terem számunkra, nem öröm. Ma nem pestis fenyeget bennünket, s nem olyan csapások, amelyekre egykönnyen lehet gyógyír. Ha tudnánk, hogy a jelenlegi zsidókat ért csapások muló természetűek volnának, már könnyebb volna szívünk. De mit mondjunk arra, hogy a burgenlandi zsidókat a dunai lakatlan szigeten hagyják esőben, hóban, gyermekek sírása hallatszik a sötét ég felé és a partokon, kegyetlen, minden emberi mivoltukból kivetkőzött emberi bestiák kéjjel vigyorognak a szenvedők láttára.

Ez nem pestis, ez nem évezredekkel előtti csapás, hanem napjaink szörnyű csapásai, amelyek alatt keservesen nyög és zokog a zsidóság. Oh, bár csak hétszer hét után eljönne a vigalom ünnepe és nem megtört szemek néznének riadtan a jövőbe, hanem csillogó szemekkel, bizakodón, boldogan...

— Ügyvédi hír. Löwenstein Rezső ügyvédi irodáját Oradeán a str. Tache Ionescu 30. sz. alatt megnyitotta. Telefon 5-46.

— ÖSSZEIRJAK A NÉMET-ZSIDÓK VAGYONÁT. (Berlin). Göring tábornok, — mint a négyéves gazdasági terv kormánybiztosa, rendeletet hirdetett ki, aminek értelmében az összes német állampolgárságu zsidók kötelesek bejelenteni, mennyi vagyon felett rendelkeznek Németországban és külföldön. Csak azon zsidók vannak felmentve az intézkedés alól, akiknek vagyona nem haladja meg az ötezer márkát. A külföldi állampolgárságu zsidók csak a birodalom területén lévő vagyonukat kötelesek bejelenteni. Az intézkedés célja a zsidó vagyonok összeírása. — Egyidejű berlini jelentés szerint Göring rendkívül szigorú rendeletet adott ki a zsidó üzemek leplezett formájú támogatása ellen. Ausztriában ugyanis számos eddig zsidó kézen volt vállalat árja vezetésbe ment át, de csak látszólag, amint ezt a Völkischer Beobachter írja. Ezért Göring rendelete szerint az egész német birodalom területén fegyház, enyhébb esetben fogház és súlyos pénzbüntetés jár azoknak, akik a lakosság vagy a hatóságok ilyen irányú megtévesztéséhez, mint árják bármiféle formában hozzájárulnak.

— BRAZILIA KORLATOZZA A BEVANDORLÁST. (Rio de Janeiro). Vargas elnök rövidesen rendeletet bocsát ki, a bevándorlás tárgyában. A készülő rendelet szerint a jövőben csak mezőgazdák, technikai alkalmazottak, kirándulók és olyan személyek kaphatnak beutazási engedélyt Braziliába, akik megfelelő anyagi eszközökkel rendelkeznek.

— GÖBBELS PALESZTINA PROPAGANDA FILMEKET KÉSZÜL ELŐÁLLITANI. (Berlin). A német birodalmi propagandaminisztérium zsidó kinematográfiai intézet felállítását tervezi, amely Németországban zsidó filmeket fog gyártani, forgalomba hozni és vetíteni. Tervezik palesztinai propagandafilmek készítését is, amivel a zsidó kivándorlás növelését célozzák. Ezenkívül az intézet zsidó karakterű játékfilmek gyártására készül, amelyekben kizárólag zsidó művészeket foglalkoztatnak.

— A VATIKÁN LAPJA ELITELI A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓTÖRVÉNYT. (Róma). Az Osserv. Romano, a Vatikán hivatalos lapja minapi számában irt „Magyar törvényhozás” című vezércikkében a Darányi kormány zsidóellenes törvénye ellen foglal állást. Németország után — írja a lap — Magyarország is törvénnyel akarja korlátozni a zsidók köz- és magánéleti tevékenységét. Ha tekintetbe vesszük a zsidók helyzetét Ausztriában és Lengyelországban, akkor megíthetjük a középeurópai antiszemita politika méretét és horderejét. A középeurópai államok a polgárok millióit alacsonyrendű elemként kezelik egy olyan évszázadban, amikor úgy látszott, hogy a törvény előtti egyenlőség alapelve végre minden faji és polgári privilégiumot megtört. Ezeket a tényeket nem csupán etikai, hanem szociális szempontból is le kell szögezni. Végül az Osservatore Romano idézi azoknak a személyiségeknek és lapoknak legfontosabb nyilatkozatát, akik és amelyek a magyarországi zsidótörvény ártalmosságára rámutatnak.

— AZ ELMULT ÉVBEN 25.500 ZSIDÓ VANDOROLT KI NÉMETORSZÁGBÓL. A „Pariser Tageszeitung” jelenti Berlinből: Az 1937. év folyamán egy legutóbbi statisztika szerint 25.500 zsidó vándorolt ki Németországból, közülük 5558 berlini származású volt.

Hackmayer

Oradea, Bdul Regele Ferdinand 4.
Telefon 2075

uri szabóság és férfi divatüzlet

Angol és belföldi szövetujdonságok
Uri divat különlegességek
nagy választékban

Külföldi báriumból

garantáltan csak

tele mennyiség szükséges

mint a belföldiből. Ha külföldi báriummal dolgozik, állandóan **egyenletes** minőséget kap.

Rendkívül előnyös árban beszerezhető:

Ullmann József és Fiai

cégnél

Oradea, Piața Mihai Viteazul 8
Telefon 677

— Rothbart Endre halála. Rendkívül tragikus körülmények között hunyt el a napokban Oradeán, az egyik legtekintélyesebb oradeai zsidó család életerős, derék tagja: Rothbart Endre, az ismert szappangyárosnak, Rothbart Adolf Edének egyik fia. A 38 éves férfi hirtelen fellépett fájdalomról panaszkodott, megoperálták és akkor vették észre az orvosok, hogy végzetes kór támadta meg a beteget, amely alig néhány nap alatt végzett is vele. A szorgalmas és derék fiatalembernek halála nagy részvétet keltett és általános részvét nyilvánul meg mindenfelé, ahol ismerték, becsülték és szerették. Gyászolják porig sujtott szülei, testvérei és özvegye, a satumarei ismert és tekintélyes Markovits család leánya, valamint egyetlen kisfia. Temetésén több ezer ember vett részt, akik könnyes szemekkel bucsuztak a korán elhunyt derék embertől.

— Értesítés. Ha Bucureștiben olcsón és jól akar étkezni, úgy keresse fel a Herschkovits orth. kóser penzióját, amelyet str. Rahoveiról a str. Carol 25. I. emelet (bejárat str. Soarelui) helyeztem át. Kérem a t. közönség szíves pártfogását. Herschkovits.

— Eljegyzés. Stein Bertus, Reteag és Spielmann Ignátz, Leordina jegyesek.

— A cernauti zsidó hitközség épületeinek kisajátítása. (Cernaui). A Goga-kormány idejében a bucovinai görögkeleti metropolita céljaira kisajátították királyi dekrétummal a cernauti „Jüdisches Haus” és a zsidó elemi iskolát. Mindettő a zsidó hitközség tulajdonát képezi. A hitközség 60 millió lejes kártérítési igényt jelentett be a kisajátítás alatt álló telkekért és két épületért, míg a metropolita a cernauti város házán nyilvánosságra hozott kisajátítási jegyzőkönyvben mindössze 11 millió lejt ajánlott fel a zsidó hitközségnek. 8 millió lejt a Zsidó-házért és három millió lejt az elemi iskoláért. A tárgyalások megindultak, de ezideig nem jutottak megegyezésre. Hogy milyen befejezést nyernek az egyezkedő tárgyalások, azt egyelőre nem lehet tudni. Hr. Gutherz, a zsidó hitközség elnöke — hir szerint — a hitközség nevében perrel szándékozik megtámadni a kisajátítást és bírói uton akarja elérni annak érvénytelenítését. Abban az esetben, ha a hitközségnek sikerül megegyeznie a metropolival, úgy a város egy másik pontján felépítik az új Jüdische Haus, amely Cernaui 60 ezernyi zsidó lakossága számára rendkívül nagy jelentőséggel bír.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Soóec hátamögött. Postavámmal szemben.
Elsőrangú erdélyi konyha!

— Az osztrák zsidók a menekültügyi bizottság előtt. (London). Az Agudasz Jisroel executívje kérést intézett a nemzetközi menekültügyi biztoshoz, hogy tegye azonnal napirendre az osztrák zsidóság kérését. Amint most közlik, az angol kormány is felkérte a Népszövetség keretei között működő menekültügyi bizottságot, hogy tárgyalja az osztrák zsidóság helyzetét.

— Zsidó nem lehet többé gyógyszerész Bécsben. A gyógyszerészipar nemzeti szocialista kormánybiztosa magához hívatta a bécsi zsidó gyógyszerészeket és közölte velük, hogy dönteniük kell a legrövidebb időn belül, vajon el akarják-e adni gyógyszerüzletheirat árják, vagy pedig inkább bérbeadják azokat. A rendelkezés 85 zsidó gyógyszerész-tulajdonost sújt.

— Az Agudasz Jisroel Wienben emigrációs bizottságot állít fel. (London). Az angol Aguda értesítést küldött a bécsi szervezetnek, hogy támogatni fogja abbéli törekvéseit, hogy egy menekültügyi hivatalt állítsanak fel, ahol az osztrák menekültek ügyét fogják intézni. Későbbi értesülés szerint, a Schiffschul keretei között már meg is indult a hivatal szervezése.

— A „Somré Seviit” nehéz problémája Palesztinában. (Tel-Aviv). A vallásos zsidóság palesztinai földmunkásai közül 300-an ne makarnak smita évben dolgozni, amint azt a Tóra parancsai előírják. Számos ortodox kolonista nem dolgozza meg földjét, mert smita év van és ebben az évben az ősi törvények szerint a földet parlagon kell hagyni. Érdekes, hogy Duschinszky főrabbinak és még 100 rabbinak aláírásával felhívás ment a csehszlovákiai vallásos zsidósághoz, amelyben támogatást kérnek azon zsidó telepések részére, akik szigorúan be akarják tartani a smitó előírásait. Az Aguda már 200 fontot adott erre a célra és a csehszlovákiai zsidóság körében is visszhangot keltett a felhívás.

— A bécsi zsidó árvákat is kifizették a náci. A nemzeti szocialista hatóságok legújabb rendelkezései szerint a Türkenschantz parkban levő zsidó gyermekotthont ki kellett üríteni. Az otthon hetven árva és elszegényedett bécsi zsidó gyermeknek adott hálléket. A zsidó hitközség vezetői a gyermekeket részint a zsidó kórházban, részint a szomszédos zsidó árvaházban helyezték el. Jellemző a nemzeti szocialisták kegyetlenségére hogy a gyermekeket levetkőztették és elkobozták intézeti ruháikat.

— Zsidókkal végeztetik a bojkott akciót a bécsi S. A. legények. Dr. Izrael Taglicht, Bécs városának 76 éves főrabiját, amikor a Seitenstättengassén lévő templomból hazafelé indult, SA emberek megállították. A legények arra kényszerítették a tekintélyes öreg tudóst, hogy álljon a Praterstrasse egy kisebb boltja elé, kezében táblával, amelyen a következő szavak voltak írva feltűnő betűkkel: „Árják ne vásároljatok zsidónál!” A jelenet körül nagy csoportosulás támadt, mire az SA-emberek az öreg rabbit átkísérték a Schwedenbrücke mellett levő „Continental” kávéház elé, ahol ugyanazt a szerepet jutatták neki. Itt azonban a kávéházból kijött egy vendég és arra kérte az SA-legényeket, engedjék meg, hogy az agg lelképásztor helyett ő teljesítsen a táblával „bojkott-szolgálatot”. A Leopoldstadtban, amely tudvalevőleg Bécs zsidó városnegyede, nem tartozik a ritkaságok közé, ha egyetlen háztömb előtt 30—40 bojkott-szolgálatos SA-ember áll. — Megtörtént azonban az is elég gyakran, hogy zsidó üzlettulajdonosokat kényszerítenek arra, hogy saját üzletjük előtt álljanak nyakukon a bojkott-jelszavát hirdető táblával. Az egyik „zsidó kávéházból” SA-legények egy keresztény törzsvendéget valósággal kicipeltek az uccára és végigvezették őt a Mariahilferstrassen. Nyakába plakátot akasztottak e felirással: „Katolikus disznó vagyok, aki zsidókat támogatok!”

— Hirdetmény. Ezennel közhírré tesszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyeletünk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A cluij aut. Orth. Izr. Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága

— Hallatlan megalázások. (Bécsből jelentik: Néhány száz zsidót, köztük öreg férfiakat és asszonyokat összefogdostak az uccákon és arra kényszerítették őket, hogy libasorban menjenek végig a Leopoldstadt forgalmasabb uccáin. Közben az uccai csöcselék mulattatására tárdhajlásokat és hasonló „gimnasztikai gyakorlatokat” kellett csinálniuk. A libasorba kényszerítették többek között Bécs főkántorát, Fischert is. A menet élén egy öreg zsidó haladt seprővel, amit kezébe kényszerítettek. Egy mellékuca zsidó kávéházában arra kényszerítették a zsidó vendégeket, hogy a pincérek és szolgálómélyzet helyett takarítsák ki a kávéházat. Az SA-legények gondoskodtak közönségről is, úgy, hogy az uccai csöcselék röhögése közben kellett a zsidó vendégeknek a padlót surolniuk és ablakot tisztogatniuk.

— Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozóhelye Braşovban Goldstein orth. kóser étterme, Braşov, Str. Voevod Mihai 20. I. emelet.

— A Schiffschul zsidóit pészachkor kényszermunkára vitték. (Wien). A bécsi ortodox zsidóság templomában, a Schiffschulban, pészach ünnepnapján benyomultak a német rohamosztágot és imádkozó zsidókat hurcoltak el, akiket arra kényszerítették, hogy egészen alacsonyrendű munkát végezzenek.

— 45 év óta fennálló jól bevezetett cipő és férfidivatüzlet, nyugalombavonulás miatt azonnal eladó. Cim a kiadóban.

— A bucareşti ortodox hitközség felhívása. (Bucureşti). Finkelstein volt szenátor, a fővárosi ortodox hitközség elnöke felhívást bocsátott ki a hitközségekhez, amelyben kifejti, hogy egész Európát nagy nyugtalanság hatja át. A romániai zsidóságnak kötelessége megtenni minden lehetőt, hogy hazáját abba a helyzetbe juttassa, hogy eredményesen védekezhessen. Felhívja a hitközségeket, hogy gyűjtsenek pénzt repülőgépek vásárlására. Az ezekből alkotott repülőraj Károly király öfelsége nevét fogja viselni.

Csecsemők és érzékenybőrű hölgyek

szappant hasznáinak
20 LEI

— Visszavándorlási tendenciák a Birobidzsán-i telepések között. A birobidszani telepítési tevékenységgel foglalkozó szervezetek ujabban meglehetősen nyugtalansággal észlelik azokat a tendenciákat, amelyek a zsidó autonóm terület lakói között az autonóm terület elhagyását illetőleg felmerülnek. Az az oroszországi jiddis sajtóban ismételt elhangzott aggodalom, hogy kevesen vándorolnak ki Birobidzsánba, most, tekintettel a régi kolonisták között uralkodó visszavándorlási tendenciára, még erősebben jut kifejezésre. Az említett tendencia leküzdésére Birobidzsánban hivatalos részről sugalmazott mozgalom indult meg. Ebben a vonatkozásban a kezdeményezés azok kezében van, akik már 1928-ban Birobidzsánban települtek le. A birobidszani autonóm köztársaság alapításának tíz éves évfordulója lakalmával felhívást intéztek a telepésekhez az autonóm terület határain belül való maradásra, hogy abból „a szovjet zsidó kultúra centrumát teremtsék meg”, — hogy mint a távolkelet legszélsőbb szocialista határorsége tartsanak ki és ne dezertáljanak! Hasonló jelszavakkal küzd a birobidszani Csillag című napilap is.

— Házasság. Roth Gizi Bistrița és Nóta Vilmos, Cluj házasságot kötöttek.

— Zsidóellenes merényletek Békéscsabán. (Budapest). Pénteken este a békéscsabai főutcán segélykiáltást hallottak a járókelők. A hang irányába futottak többen a zsinagóga mellett vérbefagyva, összeszukkálva találták meg Waltner Mihályt, a békéscsabai ortodox hitközség hatvan éves kántorát és metszőjét. Amikor magához térítették az eláult idős embert, elmondotta, hogy mikor hazafelé igyekezett, hat fiatalember rárohant, akiknél boxerek és kések voltak. Védekezni sem tudott, a földre tepertek és összerugdalták, boxerekkel ültették, valamint a lapockáján és az arcán több helyen megszurkálták. Azonnal lakására szállították és még a mai napon is ágyban fekvő beteg az idős hitközségi alkalmazott. — Másnap a városnak majdnem ugyanazon a pontján, a Frisch fűszerüzet előtt ugyancsak este nyolc-kilenc óra tájban hat nyolc fiatalember rátámadt a hazafelé igyekező özvegy Sabel Jakabnéra, Eszter nevű leányára, valamint Károly és Vilmos nevű fiára. A két nőt letaszították a fiatalemberek az árokba, megrugdalták őket, a két fiút pedig megszurkálták, vadonatui ünneplő ruháját összetépték, majd elmenekültek. A két Sabel-fiút hazaszállították lakásukra, Károly könnyebben sérült, de a másik fiút hasba szúrták, úgyhogy hetekig nyomja majd a sejt. A feljelentések megtörténtek a békéscsabai rendőrségen a támadók ellen, akik megindították a nyomozást.

Érdemes szőnyegkiállításunkat
meg
uj helyiségünkben

Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”Schulhof Emilné, Oradea, Strada
Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

CANDIDE CRÉM

Egy új élettani szépségápoló
crém. Elsőrendű bőrerősítő.
Chlosterin tartalmánál fogva a
pórusok ruganyosságát elősegíti
és véd a szél- és az erős
napsütés káros hatásától.

Zsidó államépítési kísérletek a régi időkben...

A török Dair el Omar fejedelem zsidó telepítései Palesztinában a XVIII. században

Akko megalapítója — Az első zsidó paraszt telepítések az ősi földön

A „Népünk” eredeti történelmi riportja

A XVIII. században erősen meggyengült a török központi hatalom. Ez abban nyilvánkozott meg leginkább, hogy az egyes provinciák élén álló pasák mind önállóbbak lettek és csak az adó egyrészét szolgáltatták be Konstantinápolyba, különben nem fogadtak el direktívákat a központi hatalomtól, sőt volt eset rá, amikor a bevételek beszolgáltatását is megtagadták.

Azok közé a pasák közé, akik nem fogadtak szót, a konstantinápolyi kalifátusnak, tartozott Dahir el Omar sejk, aki Északiszíria kormányzója volt. Ez kiterjesztette hatáskörét nagy energiával nyugat felé Akko-ig és délre Ramleh-ig és erélyes kézzel vetett véget a hivatalnokok garázdálkodásának, akik kiszípolozták a lakosságot.

Dahir el Omar sejk gondoskodásában olyan messzire ment, hogy a paraszti lakosság körében, amikor gyengébb termés volt, nem engedett adót szedni, sőt még pénzadományokkal támogatta őket. Ezzel nagy becsülést és szeretetet vivott ki magának.

A SEJK ZSIDÓK LETELEPÜLÉSÉT KÉRI GALILEÁBÓL

A sejk bizonyos szempontból liberális felfogást vallott, a többi vallásuakkal szemben is. Nyílt szelleme nyitott szemmel látott és a Galileában lakó igen kisszámú keresztényekkel szemben igen toleráns volt és respekta szent helyeiket.

Elhatározta, hogy ezen a területen, ahol már laktak zsidók és valamikor itt nagy szerepet is játszottak, meghívja ismét őket Galileában való letelepülésre. Felmerült a kérdés: Ha a zsidók letelepedését elő akarja segíteni, akkor kihez forduljon? Ki az a látható fej, aki után mennek a többi zsidók?

Megtudta a sejk, hogy Szmirnában lakik egy híres rabbi, akinek neve: Chaim Abullafia, akinek nagyapja hetven évvel azelőtt Te-

warjában (Tibériásban), amikor ott még zsidó közösség volt, a rabbiállást töltötte be. Abban az időben nagy tekintélynek számított Chaim Abullafia és ezért hozzáintézett levelet a sejk, amelyben többek között azt írja: „Jöjj vissza Tibériásba és foglald el őseid rabbiszékét”.

Abullafia szót fogadott neki és 1470-ben eljött Tibériásba. Galilea uralkodója: Dahir el Omar, a legnagyobb tiszteletet adta meg neki, gyönyörű ruhába öltöztette és minden szükségességgel ellátta. Két év alatt, a zsidó bevándoroltaknak házakat építtetett és felépítette a legszebb akkori palesztinai templomot. Tökét is adott zsidó kereskedőknek, hogy üzletet folytassanak és olajmalmot állított fel nekik, ahol mákból készítettek olajat. 1754-ben már nagy jesiva létesült Tibériásban. Husz zsidó tudós élt ott és zsidó lakossága olyan szépen fejlődött, hogy még nemrégiben, a világháború előtt is, a lakosság 75 százaléka zsidó volt és leggyűrűbben lakott zsidóhely lett Palesztinában.

Ma is Tibériásnak 8000 lakosa közül 6000 zsidó. Ez az egyetlen hely, amely a cionista megmozdulás előtti időben is az első zsidótöbbségű hely volt és ahol az első kísérlet folyt le azzal a céllal, hogy zsidó állam létesüljön az ősi földön.

GALILEA FEJEDELME ZSIDÓ FALVAKAT ALAPIT

Dahir el Omar, Galilea akkori fejedelme, zsidó mezőgazdasági telepeket is létesített és azt tanácsolta a zsidóknak, hogy szőlőket ültessenek és földeket vessenek be magvakkal, — ahogy azt egy kortársa megírja. Ezekről a mezőgazdasági kolonizációs kísérletekről az akkori kortársak nem tartották fontosnak, hogy pontos történelmet irjanak és így csak egyes részletek maradtak fenn ezekről az időről.

Igy 1747-ben, tehát Abullafia megérkezése után hét évvel Jossif faluban, amely Akko mellett van, 11 zsidó család lakott, akik mezőgazdasággal foglalkoztak. 17 évvel később husz család lakott ott és foglalkozott mezőgazdasággal. Sprem községben is létesült egy zsidó telep, ahogy azt az ottlakó emberek utódai elbeszélnek. Ugyancsak Noceret községben is létesültek hasonló telepek.

Ezeknek a kis községeknek nem volt olyan maradandóságuk, mint Tibériásnak, mert a XIX. század első évtizedében eltűntek. Egy 1840 körül élt zsidó írja emlékezőseiben, hogy ezek a telepek megszűntek egy-két évtizeddel előbb, de még megmaradtak Kfar Jossifban a templom és a temető. Ezek még ma is léteznek, de a lakosság csupa mohamedán.

MOSE CHAJIM LUZATTO AKKOBA JÖN

Az új zsidó településnek hamar híre terjed, főleg Olaszországban és az appenini félszigetnek igen nagy kiválósága volt akkor Mose Chajim Luzatto. A modern héber poétikának megteremtője és a „Migdál Oz” és „Lá jesorim tehillo” szerzője volt. Luzatto 1707-ben született Páduában, 1733-ban elhagyta szülőföldjét, Amszterdamba ment, ahol ékszerkészítő volt. Onnan Safedbe ment, ahol 1747-ben egy járvány áldozata lett. Gyönyörű héber nyelven írt, számos dramatikusi alkalmi költeményt szerzett.

Palesztinai tartózkodása alatt Akkóba is elkerült, amely akkor a sejk fővárosa volt és úgy döntött, hogy életét a kabbala tanulmányozásának fogja szentelni. De nem volt ideje hozzá, mert elpusztult a járvány következtében, családjával együtt. Kfar Jossifban temették el, de némelyek állítása szerint Tibériásban helyezték örök nyugalomra.

Dahir el Omar segítségével Akkóban is alakult zsidó közösség.

Akkóban 1764-ben 36 zsidó szefárd család lakott, nagy zsidó centrum volt, minden pénz, amit Európából küldtek, az itteni közösség elnökéhez folyt be és ő osztotta el mindenfelé.

DAHIR EL OMAR UTÓDA ÉS A ZSIDÓK TOVÁBBI LETELEPÜLÉSE

Negyven évig volt ura még Akkonak Dahir el Omar, amikor Galilea ura elesett abban a harcban, amelyet a törökök indítottak ellene. 1775-ben foglalták el a törökök nagy harcok után Akkot.

A török kormány Cidon Vilajet-be beültetett egy más pasát, Dzsezár-t, aki kegyetlen volt és „Mészáros”-nak nevezték, mert könnyelmű és erőszakos volt. Akkot nagyszerűen kiépítette, de a házak üresen álltak, mert a lakosok nem bírták el a rendkívül súlyos adókat és elmenekültek onnan.

Lengyelországban nem tudták, hogy a szentföldön megváltozott már a politikai helyzet és épen úgy mentek Palesztina felé, mint Dahir el Omar pasa uralma idején 1777-ben Szafedban és Tibériásban 300 újabb lengyelországi emigráns érkezett, közöttük három híres tudós, a mezericsi reb Beer-nek három tanítványa, Menachem Mendel Vitebski, Reb Abraham Kaliser és Reb Jiszrael Poloccker. 1775-től 1777-ig uralkodott az új pasa, a kegyetlen és egykoru feljegyzések szerint a jólét sem tudott e rövid idő alatt annyira romlani, hogy mindent ne tudjanak kapni. Három évvel később Menachem Mendel, a vitebski kivándorolt irataiban panaszkodik a szégyenségről és az életbiztonság meglazulásáról. Dzsezár pasa egy zsidó titkárt tartott, Chajim Parchit, aki elintézte az összes rendelkezéseit.

Ez a története egy olyan államépítési kísérletnek, amely a XVIII. században zajlott le Palesztinában és amelynek nyomai még ma is fellelhetők Tibériásban. Egy török pasa megértő intézkedéseinek késő időkre szóló maradványa.

PALESZTINA

Az új királyi bizottság érkezése

A jeruzsálemi King Dávid szálloda előkelő légkörében az elmúlt hét csütörtökjén az újonnan kinevezett palesztinai királyi bizottság megkezdte működését. Az arabok sztrájkjal fenyegetőznek és szélsőséges propagandát hirdetnek a felosztási terv ellen. Nem az a lényeges, hogy ezek a próbálkozások sikertelenek maradtak, mert lehetséges, hogy holnap már újra sikerülni fog lángolobantani azt, ami a hamu alatt parázslék. Mert nem hisszük, hogy az olasz-angol egyezmény kapcsán helyreáll a nyugalom Palesztinában. Az izgatás tovább fog folyni és ha az olaszok eltűnnek a mozgó erőt lenni, akkor jöhet még Berlin is, amely nemcsak azt akarja, hogy Németország legyen zsidómentes, hanem azt szeretné elérni az egész világ számára is.

De ezuttal nem is az arabok ellenállásáról van szó. A zsidók álláspontjáról. Ez pedig nem lehet más, mint az, hogy a Peel-javaslatban „zsidó állam”-ként deklarált 4680 négyzetkilométer területről csak nagyzási hóborttal lehet azt mondani, hogy „állam”, mert egy tisztességes megyének sem felel meg. A bizottság nem tehet olyan koncessziót a létesítendő zsidó államnak, amely kielégítene annak a hatmillió európai zsidónak igényét, amelynek nincsen nyugta és amelyet tüzzel-vassal akarnak kikergetni a legtöbb európai országból.

A királyi bizottság megkezdte munkáját a Dávid király szálloda termeiben, de nem a Dávid király régi szellemében. Angol sakkhuzások egyik lépése ez, amelyre az arabok bombával és sztrájkjal akarnak felelni: a zsidók pedig egyelőre néma hallgatással és az örök elpusztíthatatlan zsidó reménnyel.

— Arab munkások részvételével a zsidó munkásokhoz. (Jeruzsálem). Izhak Betrenker Neshel-gyári munkás a napokban gyilkosság áldozatául esett, amidőn éppen a munkába igyekezett. A gyár arab munkásága részvételével küldött a kollégákhoz, amelyben mély fájdalomukat és együttérzésüket juttatják kifejezésre. Többek között a következőket írják: „1927 óta dolgozunk együtt. Ez alatt az idő alatt a viszony közöttünk mindig a legbarátságosabb volt. Mi mindig támogatjuk a mi érdekeinket. Mi értékeljük a ti jóindulatotokat és esküszünk nektek, hogy mindörökké egységesek leszünk”.

— Felvétel a jeruzsálemi egyetemre. Az 1938—39-es tanévben a jeruzsálemi egyetem a romániai zsidó diákok részére 60 helyet tart fenn. Ezekre a helyekre a kérvényeket a Palesztinahivatal utján május hó első felében kell benyújtani. Felvételt nyerhetnek azok, akik 1934. év után szereztek meg érettségi bizonyítványukat. Kivételes esetekben 8 gimnázium elvégzése után is kaphat valaki felvételt az egyetemre. Azok, akik most végzik a nyolcadik osztályt, kérhetik ideiglenes felvételüket azzal a kötelezettséggel, hogy szeptemberben a megfelelő bizonyítványt felmutatják. Az illetőknek két évre kell beiratkozniuk az egyetemre és a beiratkozásnál 23 fontot (2 évi tandíjat) kell befizetniük. Azok, akik nem héber iskolát végeztek, héber tudásukat megfelelő módon igazolhatják. A jövő tanévben a következő fakultások nyílnak meg az egyetemen: 1. Természeti tudományok. 2. Matematika, fizika. Ezen a két fakultáson a felvétel nincs korlátozva. 3. Botanika, zoológia. Erre a fakultáson a helyek száma korlátozva van. 4. Bakte-

riológia. Erre a fakultásra csak azok nyerhetnek felvételt, akik arra kötelezik magukat, hogy mind a négy évet ezen a fakultáson töltsék. Erre vonatkozólag esetleg anyagi garanciát is kell adni. 5. Kémiai fakultás. Ezen a fakultáson az összes helyek be vannak ugyan töltve, de egészen kivételes esetekben esetleg 1—2 romániai diák felvételt nyerhet. Minden további információ az alábbi címen szerezhető be: Oficiul Palestinean pentru Transilvania. Timişoara, III. Piaţa Plevnei 3.

— Sir Harold MacMichael végiglátogatja a zsidó kolóniákat. (Jeruzsálem). Palesztina fő kormányzója a múlt héten sorozatos látogatást végzett az országban. Többek kö-

zött ellátogatott Tibériásba, Danganjába és a Naharajimban levő Rutenberg művekhez. Tibériásban a magas vendéget a zsidó és arab notabilitások fogadták. A látogatás folyamán a fő kormányzó a rendfenntartás szükségességéről beszélt és kihangsúlyozta, hogy a biztonság helyreállítása ma sokkal fontosabb kérdés, mint minden más probléma. A Danganjában tapasztaltak fölött a fő kormányzó legnagyobb meglepedését fejezte ki. Danganjában a kvuca egyik alapítója, Baratz üdvözölte a fő kormányzót, akinek ez volt az első látogatása a zsidó kolóniákon.

— A világ legnagyobb filmje. (Jeruzsálem). Új filmvállalat létesült Tel-Avivban, „Studio Palestine Educational Film Institute”, amely oktató filmeket akar gyártani. Az első film címe: „A civilizáció története” lesz, amely kilenczötven éves ifjúságnak fog szólni, 18 részből fog állani, egy-egynek előadása negyven percig tart. Ennélfogva az egész film előadási ideje 12 óra lesz s ezzel a legnagyobb film lesz, amit valaha is gyártottak.

Díszközgyűlés keretében ünnepelte az oradeai Szentegylet Leitner Lázár elnöknek 15 éves elnöki jubileumát

Lélekemelően szép ünnepség zajlott le az oradeai főgimnázium dísztermében május 1-én. Díszközgyűlés keretében ünnepelték Leitner Lázár elnöknek 15 éves elnöki jubileumát, amely ünnepnapja lett az oradeai zsidóságnak. Előbb a Szentegylet helviségében lezajlott a tisztújító közgyűlés, amelyen egyhangúlag újra megválasztották a régi tisztikart, Leitner Lázár elnökkel az élen.

Gellisz Gyula nagyszabású beszédben üdvözölte az elnököt és méltatta 15 éves működését, amely korszakos jelentőségű a 207 éves Szentegylet történetében. Felsorolta az intézményeket, amelyekkel ez idő alatt az egyület gyarapodott. Az új kórházszárny, az emelet, a szülőde építése, a régi temető rendbehozatala, az új megnyitása, a kórház modern felszerelése. Az elismerés zászlaját hajtja meg az elnök személye előtt.

Silbermann József szólott ezután, aki szintén méltatta Leitner Lázár érdemeit, díszoklevelet nyújt át, amelyben részletesen felsorolja működésének egyes etappjait. Bejelentí, hogy az egyesület elhatározta, hogy az újonnan építendő szeretetházat az elnökről „Bét Eleázár”-nak fogják nevezni.

Blum Mózes alrabbi az oradeai rabbinatus üdvözlését tolmácsolta, kiemelte azt a fáradhatatlan ügybuzgóságot, amellyel az elnök vezet az ügyeket és azt a puritánizmust, amely minden tettében megnyilvánul. A nagy tetszéssel fogadott beszéd után

Ullmann István, az oradeai ort. hitközség elnöke a hitközség üdvözlését tolmácsolta és sok szerencsét kíván a további eredményes munkához. A közért dolgozó, lelkes zsidó vezérférfiak mintaképének nevezte a jubiléumát.

Erdélyi Jenő a „Teala” kórházegylet nevében szólott keresetlen, közvetlen szavakkal.

Dr. Molnár Vilmos, mint a kórház vezető főorvosa, felvázolta beszédében azt a hallatlan nagy fejlődést, amelyen a Zsidó Kórház átment a legutóbbi 15 évben. Akkor egy vidékies kis ellátatlan azylum volt és ma a legmodernebbül felszerelt, tiszta és minden követelménynek megfelelő mintá-intézmény lett, amelyet jórészt annak a bölcs vezetésnek köszönhet, amelyet Leitner Lázár elnök inau gurált. Ő az, aki a tradíciókhoz való hűség ragaszkodást össze tudja kapcsolni a legmodernebb fejlődési akarással és mérsékletével, higgadt, kiegyensúlyozó képességével, sok nehézség dacára mindenkor a fejlődés híve volt

és terveit fáradhatatlan céltudatossággal tudta megvalósítani a legnehezebb gazdasági akadályok ellenére is.

Weisz Lipót az új Aggok Szeretetházának vezetősége nevében üdvözölte az ősz elnököt. Végül Biró Márk, az iskolák igazgatója a tantestület üdvözlését adta át és emlékeztet arra az időre, amikor Leitner Lázár mint a hitközség elnöke, nagy megértéssel kezelte a 800 gyermeket nevelő iskola ügyeit.

Könnyekig meghatottan köszönte meg a sok üdvözlést Leitner Lázár elnök. Nem a szónoklatnak, hanem a tetteknek embere — mondotta — és ha nem is tudja cifra szép szavakkal körülírni mondanivalóit, biztosítja az oradeai zsidóságot, hogy mindenkor és továbbra is azzal a fáradhatatlan buzgalommal fog dolgozni, amint azt eddig is tette 15 éves működése alatt. Ha sikerről és eredményről lehet beszélni, azt nem csupán neki, hanem hűséges munkatársainak is köszönheti, akikkel soha semmi téren nézeteltérése nem volt és nem is lesz. Meg annak tudható be a szép fejlődés, hogy önzetlenül, minden garasra vigyázva vezetik a nagy szervezet ügyeit. Meghatottan köszönte meg a számos üdvözlést, amely az önzetlen munkának szól és ebből merít erőt ahhoz, hogy hirdesse, érdemes közeért önzetlenül dolgozni. Sokáig nem akart elülni az ünneplés vihára, amely egy valóban arra érdemes zsidó vezérférfiúnak nyújt jutalmat másfél évtizedes nagy munkáiért.

Palesztinába utazók

forduljanak bizalommal a

ZION-LLOYD

Bucureşti, Calea Victoriei 32. Tel: 36919

amely a legmegbízhatóbban végzi a közelkeleti utazásokat. — Saját képviselők Palesztinában, Egyiptomban, Szíriában és Ciprusz szigetén.

Ha hajógyekek az összes tengertjáró gőzösökre kaphatnak: „Regele Carol I”, „Dácia”, Románia, „Theophile”, Gantier, Providence, „Har Zion”, „Po'onia” stb.

Hajógyekek a világtengerek összes vonalaira! Vízumszerzés és csomagszállítás.

Transilvianiai ügynökségek:

CLUJ: Dr. W. Neumann, Str. Berthelott No. 1

ORADEA: Iuliu Hirsch, Str. N. Iorga 21

Satu-Mare: Fuchs Marcel, Str. Nic. Filipescu 21

Sig. et: Kolmán Kahan, Tel. 78.

Modern alapokon újraszervezik az oradeai ort. zsidó Aggok Otthonát

**Grandiózus épületet emelnek egy
karitatív zsidó intézménynek**

Nagyjelentőségű terv vetődött fel az oradeai Chevra Kadisa legutóbbi vezetőségi ülésén s ez a terv minden valószínűség szerint rövidesen a megvalósulás stádiumába jut.

Általánosan tudott dolog, hogy az oradeai Szentegylet, ez a több mint két évszázados multra visszatekintő Chevra, valóban országgrésziünk legelső intézménye: évtizedek óta előjár karitatív intézmények létesítésében, fenntartásában és fejlesztésében. Programjának és célkitűzéseinek megfelelően az oradeai Chevra Kadisa tizenöt éve fenntartja az ortodox zsidó aggmeházat, amely az ugyancsak a Chevra által fenntartott Zsidókórház épületében nyert eddig elhelyezést. Az otthonban ápolt férfiak és nők száma jelenleg 28, akik különböző osztályokban vannak elhelyezve s mindannyian kivétel nélkül a legnagyobb megelégedettségről tesznek tanúságot, úgy az ellátást, bánásmódot és ápolást, mint az intézményben uralkodó jótékony zsidó szellemet illetően.

Az évek folyamán azonban minden kétséget kizáró módon behozzásodott, hogy az aggok otthonának befogadóképessége, ahhoz a nagy érdeklődéshez viszonyítva, ami iránta egyrészt Oradeán és környékén, másrészt az egész országgrészből megnyilvánul, aránylag csekély. A Chevra Kadisa vezetősége állandóan megkereséseket kap olyan egyének részéről, akik megfelelnek a követelményeknek és jogaimuk van a felvételhez, de hely hiányában a legjogosabb igény sem honorálható. Ezért vált szükségessé egy olyan megoldás, amely nemcsak azt teszi lehetővé, hogy ez az intézmény tágabb keretek között fejthesse ki működését és így a növekvő igényeknek is eleget tehessen, hanem hosszú időre biztosítja a természetes továbbfejlődés lehetőségét is.

Ezt a megoldási formulát az Aggok otthona és a Szentegylet vezetősége meg is találta olyképen, hogy egészen új, monumentális, nagy befogadóképességgel bíró épületet emel a zsidó kórház mögötti hatalmas telken s ebben az épületben helyezi el az Aggok otthona összes helyiségeit. A Chevra Kadisa tehát egy új, most már teljesen önálló otthon létesít az aggoknak, s ezáltal kiküszöböli azokat a hátrányokat, amelyek önként adódnak a jelenlegi helyzetből, amikor az Aggokháza csak mintegy függvénye a zsidó kórháznak, melynek épületében el van helyezve és amelynek üzeméhez szervesen hozzákapcsolódik.

Az újraszervezett oradeai ort. zsidó Aggokotthona széleskörű, szociális zsidó intézménynek van tervezve. Épülete, helyesebben épületesoportjai világosak, levegősek, higiénikusak és komfortosak lesznek, s minden tekintetben meg fognak felelni a követelményeknek.

Az Aggok Otthona és Chevra Kadisa vezetőségében érett megfontolás után kialakult az a nézet, hogy nemcsak azok részére kell otthon teremteni, illetve a meglévő otthonot továbbfejleszteni, akik erre anyagi okok miatt rászorulnak, hanem gondoskodás történjék azokról is, akik nem annyira materiális, mint inkább rajtuk kívül fekvő egyéb (seafádi, stb.) okból kénytelenek nélkülözni a családi körből s akik számára valóban megváltás lesz egy olyan intézmény, amely nekik öreg napjakra olyan ellátást és gondozást — és nem utolsósorban zsidó környezetet — nyújt, hogy ezt a hajlékot joggal tekinthetik valódi otthonuknak. Az az anyagi téris, amit az ilyen elaggottak az intézménynek nyújtanak, teljes ellenszolgáltatást nyerne az életvitelük elsőrendű ellátásában, s ezenkívül az intézmény olyan pluszt is képes nyújtani, amit az elaggottak más módon semmi körülmények között meg nem szerezhetnek.

A Szentegylet irodája (Oradea, Str. M. Fuchs) megkeresésére készséggel ad felvilágosítást olyan elaggott férfiak, nők és házaspárok részére, akik az ort. zsidó aggok otthonába alapítvány formájában, vagy másként felajánlandó térítés ellenében akarnak vonulni és megállapodás esetén részükre kötelező előjegyzéseket már most elfogad.

TAVASZI VÁSÁR

Nagy választék!

Olcsó árak!

Kitünő minőség!

Solduri Cipőüzlet

Str. **ALEXANDRI 6**

Ugy minőségileg mint árban

„VULCAN“ Hartmann verhetetlen

Oradea, Bulv. Reg. Ferdinand 1.

Retikülök, bőröndök és utazási cikkek saját üzemi lerakata

Minőségben
árakban
izlésben

SZÖVEI

különlegességeink vezetnek!

Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóáruház

Oradea, Piața Regina Maria I. (Kishidő)

Szegfű

írógép vállalat

Vezető:

MOCSÁRY

ORADEA, Bulv. Regele Ferdinand 13.

MERCEDES írógépek egyedüli képviselője

Telefon: 35-93

Gépek kölcsön kaphatók

Princ-féle zománcedények

„ROYAL“ petrolgázifőzőgépek

Karnisok, vitrage-rudak

Alpaca evőeszközök stb.

Propaganda árak!

STERN JOZSEF

„Fierăria-Centrală“

Piața Mihai Viteazul No. 2

Telefon: 8-92

A tavasz

nagy ruhagondokat okoz a természet szempontjából is. Ezt minden hölgy tudja! Ezért ismeri el a hölgyközönség legnagyobb része azt a tudást mely az alak szépítését s vonalainak szabályossá tételét eszközözi. Oriási rutint, ambíciót, türelmet, anatómiai és divat-ismeretet s még nagyobb gyakorlatot igényel ez. A fűzőt; mely divatos ruhák alapját képezi; ma már művészet előállítani. Epp azért az a hölgy, aki jót akar

Kovács Sándorné keresi fel (Nilsz-telep.) Ő ebben felülmulhatatlant nyújt.

Festékek,

padlólakkok, zománcfestékek, kefeáruk

legolcsóbban: **STERN**

festékküzletben

Nicolae Jorga ucca 10. - Telefon: 3-78.

Cimre kérem ügyelni!

Legmodernebb, legolcsóbb,

„Standard“

vasbutorgyár

Strada Aurel Lazar 10.

(logházműhely)

Kelmefestést

Női ruhák, férfi öltönyök, trenckotok, átmeneti kabátok vegyi tisztítását szépen és olcsón vállalja

BORGOS

ORADEA, Színház oldal, Bazár-épület.

Hétről-hétre

Antwerpen. — A leydeni egyetemen az utóbbi időben nemzeti szocialista diákok antiszemita propagandát kezdtek kifejteni, mire az egyetem katólikus rektora, A. J. Barge professzor felhívást tett közé, amelyben kijelenti, hogy semmilyen körülmények között nem fogja tűrni az olyanfajta propagandát, amely alkalmas az egyetemi légkör elmérgesítésére. A kezdeményezőket azzal fenyegette meg, hogy ki fogja őket zárni az egyetemi tanulmányok folytatásától és büntető uton is üldözni fogja őket.

Budapest. — A Magyar Labdarúgók Szövetsége és a Nemzeti Liga vezetősége elhatározta, hogy május 1-én felmond a kéti intézmény minden tisztviselőjének. Hír szerint a zsidó származású alkalmazottak szerződését nem hosszabbítják meg. Miután a M. L. Sz. tisztviselőkarában nincs zsidó, az intézkedés a Nemzeti Liga alkalmazottai ellen irányul, akiknek élén Fodor Henrik dr áll.

New-York. — Herbert Hoover, a volt köztársasági elnök, aki most érkezett épen európai újtárról, ahol különleges megbízást teljesített, rendkívül erősen támadta a fascizmust. A fascizmus legnagyobb érdemét abban véli, hogy üldözi a zsidókat, akik védtelenek ezzel a barbár akcióval szemben, de azért a fascizmus mégis végét fogja járni.

Berlin. — A birodalmi egészségügyi minisztérium legújabb rendelkezése értelmében csak azoknak az árja orvosoknak szabad zsidó betegeknek segíteni, akiknek ezt megengedik. Különben nem szabad árja orvosnak zsidó betegen segíteni.

London. — A jeruzsálemi héber egyetemen dr S. Adler eredményes kutatásokat végzett leprabetegyeken. Metodásával a nemzetközi leprakonferencia is foglalkozott. Mostantól nagyobb mértékben foglalkozni metodásával.

Varsó. — Közüzemek alkalmazottainak szervezetében ajánlották, egyes extrém antiszemita, hogy vezessék be az árjaparagrafust. A többség azonban leszavazta.

Washington. — 1500 zsidó asszony vett részt a Hadassa nőszervezet bankettjén, amely alkalommal Eddie Kantor mozsizász 15.000 dollárt adott a szervezet céljaira, főleg ifjúsági alijára. Az elmúlt évben az ifjúsági alijára 55.000 dollárt gyűjtöttek. A jelenleg Amerikában tartózkodó Wedgwood ezredes is felszólt és támogatta a mozgalmat. 1937. október óta 650.000 dollárt küldtek Palesztinába.

Berlin. — Május 1-től fogva nem engedik meg zsidók belépését a wiesbadeni melegfürdők fürdőhelyiségeibe, sem az ottani teniszpályákra, kaszinói koncertekre és estélyekre. A melegfürdőket csak bizonyos megszabott órákban kereshetik fel a zsidók.

Tel-Aviv. — Toscaninivel együtt Huberman Bronislaw világhírű hegedűművész is Tel-Aviv város díszpolgárává nevezték ki. Izrael Rokeach polgármester a tel-avivi szimfonikusok egy ünnepi koncertje alkalmával nyújtotta át Hubermannak is a díszlevelet. A két művész szíves ünnepések közepette köszöntö meg Tel-Aviv város megtiszteltetését.

Brünn. — Brünnben zsidó kamarajátékok című drámai színház alakult. A színház élén az ismert színházi szakember, Emil Feldmar igazgató áll. A színház a csehszlovák köztársaság területén zsidó és cseh szerzők darabjait készíti játszani.

Chicago. — Az United Palestine Appeal országos konferenciáján résztvevő nyolcszáz vezető zsidó személyiség elhatározta, hogy Roosevelt elnök és Cordell Hull külügyminiszter elé öt éves tervet terjeszt, ötszáz ezer zsidónak Palesztinába való telepítés tárgyában. A tervezett telepítési munkát a Roosevelt elnök javaslatára létesített nemzetközi menekültügyi bizottság felügyelete mellett hajtanák végre és magán szervezetek finanszírozzák. A gyűlés különböző szónokai sürgős felhívást bocsátottak ki az amerikai zsidósághoz 25 millió dolláros kívándorlási alap előteremtése érdekében.

Róma. — Mussolini miniszterelnök kihallgatáson fogadta prof. David Diringert zsidó tudóst, aki a kihallgatás alkalmával átnyújtotta Mussolininek az „ABC a civilizáció történetében” című munkáját. A tudóst az olasz kormányfőnek kiadói, Donzelli és Maczoni olasz kamarai képviselők mutatták be. Mussolini nagy érdeklődést árukt el Diringert professzort tudományos tevékenysége iránt, aki eddig igen nagyszámú és jelentős művekkel gyarapította az abc keletkezésével és történetével, valamint a régi feliratok tanulmányozásával foglalkozó ifodalmat. Nemzetközi nevet Diringert főleg a régi palesztinai héber feliratok című munkájával szerzett. Prof. Diringert Lengyelországból származik. Olasz állampolgárságát tudományos szolgálatai elismerése fejében kapta és jelenleg a florenzi egyetem az ókori feliratok professzora.

— ORSZÁGOS KONFERENCIÁT TARTOTT A ROMÁNIAI ÚJ CIONISTA SZERVEZET. Április 25-án kezdődött Bucurestiben a romániai revizionista-cionisták országos konferenciája, amely három napig tartott és azon több mint 70 delegátus vett részt az ország minden részéből. Különösen az ó-királyság, Basarabia, és Bucovina küldötték el megbízottaikat, akik három napon át vitatták meg a Jabotinsky által vezetett szervezetnek ideológiai és szervezeti ügyeit. A delegátusok kifejezték, hogy az Új Cionista Szervezet (N. Z. O.) az utóbbi években fejlődésen ment át. A kitűzött zsidó nemzeti célokat az angolok oly sokszor elgáncsolták, hogy már lassan köztudatba megy át, hogy azok a követelések, amelyeket az új-cionisták tűztek ki maguk elé, vezethetnek inkább a palesztinai kérdés megoldására. A konferencián számos rezolúciót fogadtak el a palesztinai és galuti zsidó helyzettel kapcsolatosan és táviratban fejezték ki hódolatukat *Ófelségének, II. Károly királynak*. Üdvözlő távirat ment Jabotinsky Wladimirnek, az NZO Világszervezet elnökének is. A 11 tagú direktóriumot is megválasztották, amely ezentúl mind a négy országrésznek ügyeit egységesen fogja intézni. Elnökké dr E. Kanner bucaresti ügyvédet választották meg, aki eddig is agitációval vezette a szervezet ügyeit. Ardealiakat Mikeš Säumel, Diamant Elemér képviselik, valamint lapunk felelősszerkesztője: Leitner Zoltán, aki szintén résztvevett a konferencián. A vezetőség tagjai még: dr Chajes, dr Lazarovits cernaui delegátusok, M. Iachinson, I. Leiderman, dr Sternberg, I. Schneider. A Ziegberman, dr Bucspan, valamint F. Sestapoli, mint a Keren Tel Chai biztosa, J. Schieber, valamint a főtájtár, Felix Rosen.

ארטה. כשר

bodegámat áthelyeztem a Strada Azilul de Noapte 12 sz. alá (Teatru Regina mögött). Ugyanott egy elegáns, tiszta vendéglőt nyitottam. Olcsó árak, pontos kiszolgálás. Szíves pártfogását kéri J. GELBSTEIN, (volt Bodega Postei, București.)

— **Eljegyzés.** Stern Jolika, Piclou és Rosenbergné Emil, Micula, jegyesek. M. k. é. h.

— **Megalakult a csehszlovákiai zsidók szervezete Palesztinában.** (Jeruzsálem). Megalakult a napokban a „Csehszlovákiai zsidók egyesülete”, amely az ország legfontosabb városában helyi csoportokat is létesített. — Az élén dr Grünwald és Z. Glasel cseh konzulok állanak. A szervezésnek kulturális, szociális és szervezeti céljai vannak és foglalkozási szövetségek létesítését is tervezi, amely a bevándorlóknak olcsó kölcsönöket fog adni és segítségére akar lenni az újonnan bevándoroltaknak. Tervezik a palesztinai cseh-kereskedelmi kamarával, valamint a köztársaság zsidó szervezeteivel való együttműködést. Első munkája lesz Masaryk műveinek kiadása héber nyelven.

— **Nem sikerült az arab sztrájk, amelyet az új királyi bizottság ellen akartak megszervezni.** (Kairó). A palesztinai bizottság érkezésének híre nagy izgalmat keltett az arabok körében. Az arab főiskolai ifjúság gyűléseken tiltakozott a palesztinai bizottság terve ellen és a jövőben történendőkért az angolokra hárítja a felelősséget. A beiruthi központi komité felhívást adott ki, amelyben arra hívja fel az arabokat, hogy a bizottság érkezésének napján tömegfelvonulásokat rendezzen és általános sztrájkot proklamáljanak. Ezzel is bizonyítják, hogy a felosztás ellen vannak. Kétségtelen, hogy a menekült, illetőleg a kiutasított mufti machinációja ez a mozgolódás. Amint a zsidó távirati ügynökség jelenti, a bizottság érkezésekor nem történt semmi zavarázás. A bizottság elnökének nyilatkozata szerint az első három hetet azzal fogják tölteni, hogy bejárják az ország különböző pontjait, hogy a helyszínen tanulmányozzák a kérdést. Ennek megtörténte után zárt ülést fognak tartani, s utána megkezdik az egyes érdekeltek kihallgatását. Az agitátorok munkája nem sikerült és csak egynéhány üzlet zárt be Jaffában, Akkóban és Szafedben.

PRECIZ ISMERET

A zsidó iskolában felszólítja a tanító az egyik gyereket:

— Was für ein Öl kennst du?
— Maschinen-Öl, — mondja a gyerek.
— Na, du, — szól a másikhoz — was für ein Öl kennst du?
— Auto-Öl.
— Gut, Na, Jankli, was für ein Öl kennst du?
Jankli megtörli az orrát és aztán harsogva mondja:
— Sema Jiszroöl.

JÓL ÉLNI ÉS JÓL ALUDNI

Reb Hersch találkozik Reb Smájéval és elmondja, hogy a bankban van a pénze és öt percentet kap.
— Számár vagy — mondja R. Smája — az én bankom nyolc percentet ad, miért nem jössz te is oda?
— Mert kettőnk közt igen nagy különbség van.
— És pedig?
— És pedig, te jól akarsz élni, én pedig jól akarok aludni.

SZABAD!

A nagyothalló Reb Léb iródája egy löpörgyár közelében van.
Egyik nap a löpörgyár irtózatoss detonáció kíséretében felrobban és levegőbe repül.
Reb Léb felnéz az iratából és megszólal:
— Herein!

MIÉRT VAN SZUKSÉG ZSIDÓKRA?

Két külügyminiszter tárgyal és tárgyalás közben egyik megkérdi:
— Nem értem, hogy miért van nektek annyi bajotok a zsidókkal?
— Nem szeretjük őket.
— Hát tulajdonképpen mennyi zsidótok van?
— Van vagy ötszáz ezer.
— Tudod mit, add őket nekem, én szívesen elfogadom őket.
— Boldogan, holnap elküldöm őket.
Másnap tényleg elküld háromszáz ezer zsidót. A másik erre felhívja telefonon:
— Kérlek, te ötszáz ezer zsidót ígértél és csak háromszáz ezeret küldtél. Mi van a többi kétszáz ezerrel?
— Azokat nem küldhetem, kérlek, azok kellenek nekünk itthon belső propagandára.

TÖBBET ÉSSZEL...

Palesztinában villamosvezetőnek készül egy hilt-sorsos és a vizsgán megkérdezik tőle, hogy mit csinál, ha a villamos egy lejtős uton megszalad?
— Légfékek használók, — feleli.
— És ha a légfék nem működik?
— Akkor villanyfékek használók.
— Jó, de tegyük fel, hogy az se működik.
— Akkor kézfékek próbálkozom.
— Na és ha a kézfék is rossz talál lenni?
— Mbach, — legyint fölényesen a hitsorsos, — ezalatt már rég leértem a lejtőn.

BEFÉKTETÉS

Reb Smül pénzügytani előadást tart a fiának többek között ezt mondja:
— Nézd, fiacskám, az ember a pénzt mindig hasznalhajtó vállalatba fektesse. Például egy boltba, vagy gyárba, vagy más valamilyen vállalatba. Erted?
— Érttem, tata.
— Na, hát akkor mondd meg nekem, mibe fektetted azt a 20 leit, amit tegnap adtam neked?
— Befektettem egy csokoládéüzletbe.

VALÓBAN TÉVEDTEM

Az orosz éhínség idején történt, hogy a cári párt nagy jótékony cselétyt adott a nyomor enyhítésére. Hivatalosak voltak az összes mágnások, politikusok és néhány gazdag zsidó, közöttük Samuel Poljakov a vasútépítő vállalkozó. A cárnő maga szolgálta a vendégeket és kiki átnyújtott neki tetszés szerinti adományt az átvett italért, süteményért vagy szőlőért. Poljakov is az asztalhoz lépett, átvett egy s part és átadott egy csekkel 10.000 aranyrubelért. A cárnő reánéz a csekkekre, nem hisz a szemének, ennyit senkinek adott.

— Samuel Solomonovics — szól a cárnő Poljakovhoz — bizonyára tévedtél.
Poljakov elgondolkozott. Mit tegyen? Azt mondani, hogy nem tévedtél, nem illik, ez megcáfolt volna a cárnő szavainak. Visszavette tehát a cseket és így szólt: „Valóban tévedtem”. — És hozott a számba még egy nullát, úgyhogy az összeg ezer rubell lett.
A cárnő elcsodálkozott és saját kezével gyújtotta meg a szivart Poljakovnak.

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA

BUN DE IMPRIMAT.